МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність D1 «Облік і оподаткування»

Допускається до захисту
завідувач кафедри обліку і оподаткування
_____ доцент Сергій ХОМОВИЙ
(підпис)
«_20_»_____листопада_____ 2026 року

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ОРГАНІЗАЦІЯ І ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПІДПРИЄМСТВА (НА МАТЕРІАЛАХ ТОВ «АГРОФІРМА БІЛОЦЕРКІВСЬКА»)

Виконав: Шкредов Дмитро Віталійович .
прізвище, ім'я, по батькові *(підпис)*

Керівник: доцент Заболотний Вячеслав Сергійович
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові *(підпис)*

Рецензент: доцент Понедільчук Тетяна Василівна
вчене звання, прізвище, ім'я, по батькові *(підпис)*

Біла Церква – 2026

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Спеціальність D1 «Облік і оподаткування»

Затверджую
гарант ОПП «Облік і оподаткування»
_____ доцент Сергій ХОМОВИЙ
(підпис)
« 8 » жовтня 2025 року

ЗАВДАННЯ
на кваліфікаційну роботу магістра
Шкредова Дмитра Віталійовича
прізвище, ім'я та по батькові

Тема : «Організація і шляхи вдосконалення обліку і аудиту грошових коштів сільськогосподарського підприємства» (на матеріалах ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська»).

Перелік питань, що розробляються в роботі: теоретико-методичні засади організації обліку і аудиту; аналіз організації обліку і аудиту грошових коштів сільськогосподарського підприємства; шляхи вдосконалення обліку і аудиту грошових коштів.

Вихідні дані : звітність ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська».

Календарний план виконання роботи

Етап виконання	Період виконання	Відмітка про виконання
Огляд літератури	жовтень-грудень 2025	виконано
Теоретико-методична частина	січень-квітень 2026	виконано
Аналітична частина	травень-липень 2026	виконано
Рекомендаційна частина	серпень-вересень 2026	виконано
Оформлення роботи	жовтень 2026	виконано
Попередній розгляд на кафедрі	листопад 2026	виконано
Перевірка на плагіат	листопад 2026	виконано
Подання на рецензування	грудень 2026	виконано

Керівник роботи _____ Доцент Вячеслав ЗАБОЛОТНИЙ
підпис

Здобувач _____ Дмитро ШКРЕДОВ
підпис

Дата отримання завдання « 08 » ___жовтня___ 2025 року.

БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ДЕКЛАРАЦІЯ
про дотримання академічної доброчесності під час виконання кваліфікаційної роботи

Я, _____*Шкредов Дмитро Віталійович*_____,

(прізвище, ім'я, по батькові здобувача вищої освіти)

здобувач(ка) __*магістерського*_ рівня вищої освіти за освітньою програмою «Облік і оподаткування», підтверджую, що кваліфікаційну роботу з теми: «Організація і шляхи вдосконалення обліку і аудиту грошових коштів сільськогосподарського підприємства» (на матеріалах ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська») виконано мною з дотриманням принципів і правил академічної доброчесності.

Підтверджую, що:

— роботу виконано особисто на основі власних розробок і суджень;

— у роботі належним чином зазначено авторство та джерела використаних текстів, ідей, даних, зображень та інших матеріалів;

— наведені результати дослідження, дані та висновки є достовірними;

— робота не містить свідомо сфабрикованої чи сфальсифікованої інформації.

У процесі виконання роботи було використано інструменти штучного інтелекту, зокрема для оформлення та редагування тексту (Gemini), для перекладу тексту (Google Translate), для створення або редагування зображень (Stable Diffusion). Відомості про це наведено в роботі згідно з вимогами законодавства та встановленими правилами академічної доброчесності.

Я усвідомлюю відповідальність за зміст кваліфікаційної роботи та дотримання вимог академічної доброчесності під час її підготовки.

Дата: 19.10.2026 року

Здобувач(ка) вищої освіти:_____Дшкред_____

(підпис / кваліфікований електронний підпис)

АНОТАЦІЯ

Шкредов Д.В. Організація і шляхи вдосконалення обліку і аудиту грошових коштів сільськогосподарського підприємства (на матеріалах ТОВ Агрофірма «Білоцерківська»)

Об'єкт дослідження: грошові потоки ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська»

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних прийомів ведення бухгалтерського обліку, економічного аналізу та аудиту грошових коштів.

Метою виконання даної кваліфікаційної роботи є вивчення організації бухгалтерського і податкового обліку, економічного аналізу та аудиту грошових коштів на сільськогосподарському підприємстві, та розробка конкретних пропозицій щодо їх вдосконалення.

Основним методом дослідження У роботі застосовано системний підхід до вивчення економічних процесів у їхньому взаємозв'язку та взаємозалежності з урахуванням причинно-наслідкових зв'язків. Зокрема, фінансові результати підприємства розглядаються як організована й упорядкована система, що лежить в основі господарської діяльності та є ключовою умовою забезпечення стабільного фінансового стану суб'єкта господарювання. Також використано загальнонаукові методи, зокрема аналіз і синтез, індукцію та дедукцію.

Положення та рекомендації, які обґрунтовані в роботі, можуть бути використані для розв'язання практичних проблем управління грошовими коштами на сільськогосподарських підприємствах.

Ключові слова: грошові кошти, готівка, грошові потоки, безготівкові кошти, еквіваленти грошових коштів.

ANNOTATION

Shkredov D.V. Organization and Ways to Improve the Accounting and Auditing of Cash Funds at an Agricultural Enterprise (based on materials from LLC Agrofirma «Bilotserkivska»)

Research object: cash flow of Agrofirma Bilotserkivska LLC

The subject of the research is a set of theoretical and methodical techniques of accounting, economic analysis and auditing of funds.

The purpose of this qualification work is to study the organization of accounting and tax accounting, economic analysis and audit of funds at an agricultural enterprise, and to develop specific proposals for their improvement.

The main research method in the work is a systematic approach to the study of economic processes in their interrelationship and interdependence, taking into account cause-and-effect relationships. In particular, the financial results of the enterprise are considered as an organized and orderly system, which is the basis of economic activity and is a key condition for ensuring the stable financial condition of the economic entity. General scientific methods are also used, including analysis and synthesis, induction and deduction.

The provisions and recommendations that are substantiated in the work can be used to solve practical problems of cash management at agricultural enterprises.

Key words: cash, cash, cash flows, non-cash funds, cash equivalents.

ЗМІСТ

ВСТУП ..... ……7

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ ……...……..…. 9

1.1. Економічна суть грошових коштів, як об'єкта обліку і аудиту……...9

1.2. Класифікація грошових коштів для потреб обліку та аудиту ….....13

1.3. Нормативно-правова база обліку грошових коштів та їх еквівалентів …19

Висновки до розділу 1……..…… 22

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ 23

2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства……...23

2.2. Організація документообороту по грошовим коштам а також, їх аналітичного та синтетичного обліку ……..……..…… 32

2.3. Особливості відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності підприємства……... 41

2.4. Організація системи внутрішнього аудиту грошових коштів та їх еквівалентів ……..…… 43

Висновки до розділу 2…….……46

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОРНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ..... 47

3.1. Вдосконалення системи обліку та аудиту за наявністю та рухом грошових коштів…..…….47

3.2. Вдосконалення порядку складання звіту про фінансові результати……...……..50

3.3. Автоматизація обліку і контролю грошових коштів…… 54

Висновки до розділу 3…… 57

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ…… 58

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ……..... 59

ДОДАТКИ …… 67

ВСТУП

Господарська діяльність сільськогосподарського підприємства – це досить складний та динамічний процес, що супроводжується безперервним циклічним рухом грошових коштів. Водночас кінцевою метою функціонування підприємств в умовах ринкової економіки є отримання прибутку, який, як правило, набуває грошової форми.

Актуальність обраної теми. Активний розвиток ринкової економіки в Україні, поглиблення фінансово-економічних зв'язків між підприємствами, установами та організаціями, поява нових форм засобів платежу та впровадження сучасних інформаційних технологій зумовили потребу в удосконаленні бухгалтерського обліку загалом і обліку грошових коштів зокрема. Грошові кошти, як ключова ланка в активах підприємства становлять основу для підвищення його платоспроможності.

Проблемам ефективної організації системи обліку та контролю грошових коштів на підприємствах присвячені праці цілого ряду вітчизняних та зарубіжних вчених, таких як: В.П. Астахова,, С. Л. Березі, Ф. Ф. Бутинця, С. Ф. Голова, Є. В. Калюги, М. В. Кужельного, О.М. Петрука, А.А. Пилипенка, Т.Б. Рубінштейна, Г.А. Салтикової, В.В. Сопка, Л.К. Сука, В.О. Шевчука та інших вчених-економістів. Однак окремі питання з організації обліку і аудиту грошових коштів і досі залишаються нерозкриті.

Метою виконання кваліфікаційної роботи є аналіз організації бухгалтерського обліку та аудиту грошових коштів на підприємстві, та розробка пропозицій щодо їх удосконалення.

Відповідно до поставленої мети в роботі вирішено наступні завдання:

— розглянути економічну суть грошових коштів та їх класифікацію;

— провести огляд літератури та дослідити нормативно-правову базу з питань обліку та контролю грошових коштів;

— вивчити методику організації бухгалтерського обліку та контролю грошових коштів на конкретному підприємстві;

— обґрунтувати шляхи вдосконалення обліку та контролю грошових коштів.

Об'єктом дослідження визначено процес обліку та аудиту грошових коштів.

Предметом дослідження є теоретико-методичні та організаційні аспекти обліку і аудиту грошових коштів а також їх еквівалентів суб'єктами господарювання.

Під час написання дипломної роботи магістра застосовано загальнонаукові **методи**, що ґрунтуються на системному підході до розкриття теоретичних, методичних та організаційних засад обліку й аудиту грошових коштів на підприємстві. Для всебічного вивчення теоретичних засад обліку та контролю грошових коштів застосовано методи індукції та дедукції. Використання історичного, логічного методів, а також методу порівняння забезпечило наукове підґрунтя для оптимізації облікових процесів з відображення грошових потоків у фінансовій звітності.

Апробація результатів дослідження здійснювалася через участь автора у науково-практичних конференціях та підготовку тез і публікацій за тематикою роботи. Зокрема, опубліковано тези: Шкредов Д. Теоретико-методичні основи складання звіту про рух грошових коштів аграрного підприємства. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників «Наукові пошуки молоді у XX столітті». 28 жовтня 2026. БНАУ.

Наукова новизна результатів дослідження полягає у вдосконаленні методики складання звіту про рух грошових коштів аграрного підприємства.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що запропоновані автором шляхи вдосконалення методики про рух грошових коштів дозволять значно підвищити ефективність цього процесу на сільськогосподарському підприємстві.

Інформаційною базою виконання роботи були: первинна документація та фінансова звітність ТОВ Агрофірма «Білоцерківська» інформація

Державної служби статистики чинна нормативно-законодавча база з питань організації обліку грошових коштів.

Структура роботи: робота виконана на 68 сторінках друкованого тексту, містить 5 рисунків та 11 таблиць, список використаної літератури включає 51 позицію.

РОЗДІЛ І. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

1.1. Економічна суть грошових коштів, як об'єкта обліку і аудиту.

Поширення глобалізаційних процесів у світовій економіці призводить до ускладнення фінансово-господарських зв'язків між підприємствами, посилення ринкової конкуренції, активного впровадження сучасних технологій обробки та аналізу облікової інформації та вдосконалення методів ринкового регулювання й контролю. За таких умов необхідно організувати фінансово-господарську діяльність суб'єктів господарювання таким чином, щоб досягти й утримати в довгостроковій перспективі максимальні значення показників фінансової стійкості.

В даних умовах першочерговим стає ухвалення оперативних рішень (як тактичних, так і і стратегічних) з питань управління грошовими коштами, при цьому якість таких рішень безпосередньо залежить від уповноваженої особи, що їх ухвалює. Дані рішення ґрунтуються на узагальненій різними службами підприємства інформації. Виходячи з цього бухгалтерський облік і аудит грошових коштів, як найліквідніших активів, є ключовою ланкою процесу менеджменту суб'єктів господарювання, який спрямований на забезпечення та подальше зміцнення його фінансової стійкості одночасно з підвищенням платоспроможності й ліквідності.

Особливості грошових коштів, як об'єктів обліку, аналізу і контролю, проявляються виходячи з їх економічної суті та з врахуванням категорій, напрацьованих економічною наукою протягом останніх століть.

На думку Шкромиди В. В: «Гроші – один з небагатьох атрибутів людської цивілізації, який привертає до себе так багато уваги і до якого суспільство і кожен індивідуум виявляє непідробний інтерес» [47, с. 123]. Ми погоджуємося з Беляком А. П., який зауважує: «Гроші – величезне

досягнення людської культури в найбільш широкому її розумінні. Людина пробує пізнати сутність грошей на протязі багатьох століть. В останнє десятиліття в зв'язку з капіталізацією економічних відносин ... суспільства інтерес до проблеми значно зріс. Динаміка соціальних змін, необхідність управління процесами, що відбуваються, перетворили тему дослідження в практично та теоретично пріоритетну» [3, с. 222].

Однак, зазначимо, що однозначного підходу до визначення цього поняття немає. Так, Заремба Є. М. вважає, що: «Визначення суті грошей і, відповідно, фундаментальних основ їх розвитку, складає базовий рівень монетарної теорії. В теорії грошей існує багато розбіжностей і невизначеностей по даному питанню. Це помітно ускладнює розвиток не лише теорії, а і практики грошових відносин» [9, с. 88].

В результаті проведених нами досліджень виявлено, що більшість науковців подають визначення грошей через їх функції.

На сьогодені існують дві основні теорії, які зіставляють сутності понять «гроші» та «грошові кошти»: формалістична (юридична) та економічна.

Формалістичне (юридичне) трактування грошей ґрунтується на буквальному тлумаченні чинних законодавчих норм. Відповідно до цього підходу, правове поняття грошей визначається виключно положеннями чинного законодавства й не виходить за їхні межі. Сутність такого трактування полягає в наступному:

Згідно статті 177 Закон УкраЇни «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» [4] до об'єктів цивільних прав відносяться речі, включаючи гроші. «Цінність використовуваних в обороті готівкових грошей визначається не їх власною вартістю як товару, а кількістю позначених на знаку грошових одиниць» [10, с. 726]. Саме банкноти та монети, згідно ст. 35 Закону України «Про Національний банк України» є єдиним законним платіжним засобом на території України та без

будь-яких обмежень приймається всіма фізичними й юридичними особами для здійснення всіх видів платежів, зарахування на рахунки, вклади й акредитиви, а також для переказів.

Економічне трактування грошей ґрунтується на передумові, що поряд із готівкою існують і гроші в безготівковій формі. Як зазначає Д. Ю. Шастін, прихильники цього підходу обґрунтовано вважають, що на сучасному етапі розвитку світового господарства не можна визнання грошима лише банкноти і монети, оскільки більшість розрахунків і платежів здійснюється в безготівковій формі.

Однак, на наш погляд, відповісти на запитання про те, чи є поняття «гроші» і «грошові кошти» ідентичними, досить складно, оскільки саме поняття «гроші» має невизначеність. З багатьох досліджених нами понять «грошей» практично неможливо виділити жодне без певних змін і перенести його без доповнень і уточнень на поняття «грошові кошти», яке використовується для бухгалтерського обліку, аби воно було правильно визначене.

Однак дослідження вчених-економістів свідчать про існування економічної категорії, яка є основною характеристикою грошей і водночас має ключове значення для розуміння їхньої сутності. Йдеться про категорію ліквідності. Саме вона відрізняє гроші від інших оборотних активів і, на наш погляд, має розглядатися як основний критерій визначення того, чи належить актив до грошових коштів.

Заражевська С. В зазначає: «Головна властивість грошей – це їх ліквідність. Ліквідність грошей означає здатність грошей брати участь в придбанні товару або інших благ» [8, с. 64].

На рівні підприємства грошові кошти, як готівкові, так і безготівкові, мають постійно перебувати в обігу для забезпечення ефективної діяльності. З огляду на це точне визначення обсягу грошової маси суб'єкта господарювання є одним із найактуальніших завдань організації обліково-аналітичного процесу на підприємстві.

З розвитком відносин на фінансових ринках поряд із традиційними грошовими коштами (готівкою, коштами на банківських рахунках, депозитами до запитання тощо) з'являються нові види оборотних активів, ліквідність яких максимально наближена до ліквідності грошових коштів. Однак, на відміну від останніх, ці активи здатні приносити інвестиційний прибуток. У світовій практиці бухгалтерського обліку та аудиту вони дістали назву еквівалентів грошових коштів. Еквіваленти грошових коштів — це короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які швидко конвертуються у визначені суми грошових коштів. Водночас вони можуть приносити хоча й невеликий, але достатньо стабільний прибуток, що дає змогу відносити їх до інвестицій.

Отже, грошові кошти та їх еквіваленти складають найбільш ліквідну частину активів підприємства (рис.1.1), що впливає як на їх облік, так і на аудит.

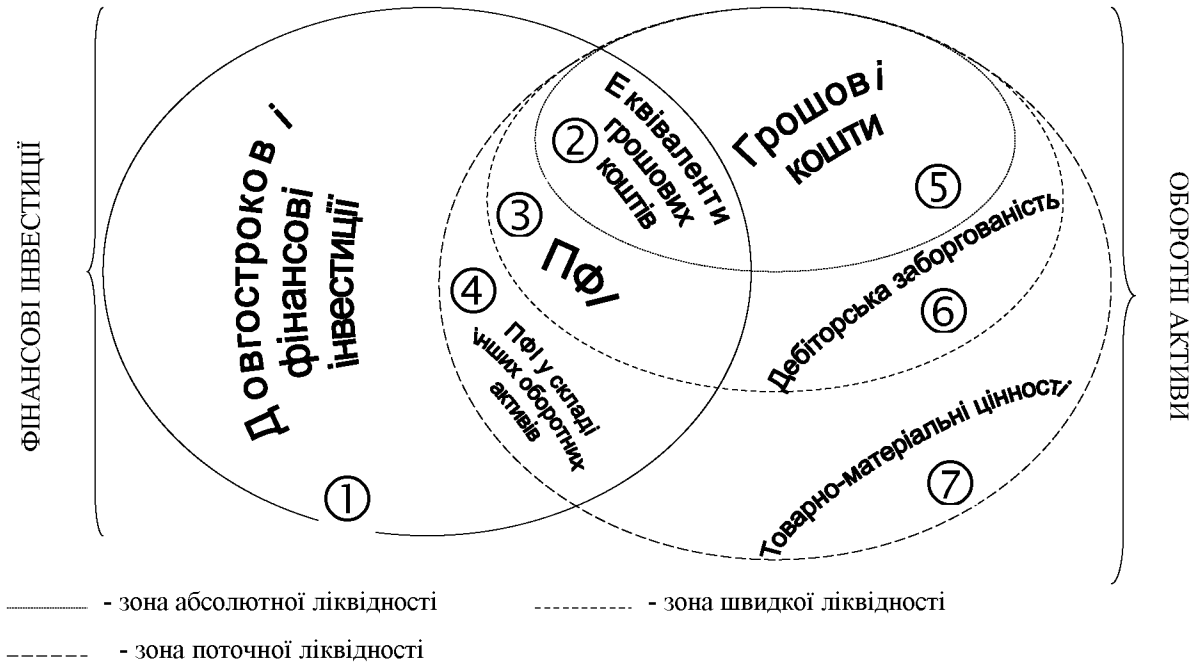

Рис. 1.1. Місце грошових коштів та їх еквівалентів в складі оборотних активів підприємства, виходячи з їх ліквідності

Джерело: розроблено автором.

Виділення поняття «еквіваленти грошових коштів» в окрему економічну категорію, на наш погляд, є абсолютно виправданим і доцільним з позиції бухгалтерського обліку. У П НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до

фінансової звітності» «еквіваленти грошових коштів розглядаються як короткострокові високоліквідні фінансові інвестиції, які вільно конвертуються у певні суми грошових коштів і які характеризуються незначним ризиком зміни їх вартості» [30].

Основною властивістю, яка відрізняє грошові кошти від інших оборотних активів і дає змогу визначити їх як окрему економічну категорію, є ліквідність. Вважається, що грошові кошти мають найвищий рівень ліквідності серед усіх господарських засобів. До них належать готівка в касі, електронні кошти, залишки на поточних та інших банківських рахунках, які суб'єкт господарювання може використати в будь-який момент для здійснення операцій.

Проміжне місце між грошовими коштами та фінансовими інвестиціями посідають еквіваленти грошових коштів. За рівнем ліквідності вони наближені до грошей, водночас можуть приносити інвестиційний дохід, як і фінансові інвестиції.

1.2. Класифікація грошових коштів для потреб обліку та аудиту

Нестача грошових коштів в касі чи на рахунках підприємства є однією з ключових проблем у фінансовій діяльності будь-якого підприємства.

Однак, незважаючи на важливість цих категорій як для підприємства загалом, так і для потреб бухгалтерського обліку зокрема, питання класифікації грошових коштів та їх еквівалентів досі недостатньо висвітлені в наукових працях. Це суттєво ускладнює організацію обліку, аналізу та аудиту наявності й руху грошових коштів на підприємстві [16, с.146].

Більшість науковців у своїх працях зосереджуються на класифікації грошових потоків, а не безпосередньо грошових коштів як самостійного об'єкта обліку та управління.

Найбільш цілісною та розгорнутою, на нашу думку, є класифікація

грошових коштів, запропонована професором І. О. Бланком, який виокремив та описав 19 класифікаційних ознак. Вважаємо, що поняття грошових коштів і грошових потоків не є тотожними. Поділяємо думку професорів П. Ю. Буряка та М. В. Римар, згідно з якою термін грошовий потік відображає динамічний характер підприємницької діяльності, у процесі якої надходження та вибуття грошових коштів відбуваються на постійній основі.

Ми погоджуємося з думкою Коваль Л., Бурлака Я., які зазначають, що: «Грошові кошти – це деякий відчутний актив, в той час як „грошовий потік" – це різниця між отриманими і виплаченими підприємством грошовими коштами за певний період, тобто це рух грошових коштів в результаті господарської діяльності підприємства» [16, с.146].

Ми вважаємо, що головними класифікаційними ознаками для грошових коштів є:

1) форма: готівкові та безготівкові;

2) вид валюти: в національній валюті та в іноземних валютах (за їх видами).

Готівка – грошові кошти у вигляді банкнот, монет, електронних файлів (які використовуються без прямого зв'язку з банківськими рахунками).

Безготівкові грошові кошти – грошові кошти на рахунках в банках, депозити до запитання тощо.

Грошові кошти в національній валюті – як готівка так і безготівкові кошти у валюті держави, на території якої зареєстровано та здійснює свою діяльність підприємство. Відповідно грошові кошти в іноземній валюті – кошти які є законним засобом платежу на території відповідної іноземної держави чи їх групи.

Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. Сопко виділяють дві основні класифікаційні ознаки грошових коштів:

— «за призначенням (оборотні та необоротні); з

— за місцем зберігання: грошові кошти в банку, касі підприємства, у підзвітних осіб, у контрагентів, вкладені у еквіваленти, цінні

папери тощо» [18, с.148].

— за видами валют: національна та іноземна валюти;

— за джерелами надходження: власні, запозичені та залучені.

Тим не менш, запропонована вище класифікація не може вважатися вичерпною, до того ж, на нашу думку, має суттєві недоліки, головним з яких є те, що кошти, які перебувають у розпорядженні підзвітних осіб чи інших контрагентів, класифікуються як дебіторська заборгованість, тоді як фінансові інструменти, на реалізацію яких спрямовуються ці кошти, належать до категорії фінансових інвестицій. Тобто включення їх до класифікаційної ознаки класифікації «місця зберігання», на нашу переконаність, є методологічно необґрунтованим.

Щодо цього слід зазначити, що кошти зазвичай розглядаються як оборотні активи, тоді як ті їх види, які не можуть бути використані протягом одного року або операційного циклу (якщо останній перевищує рік), можуть бути віднесені до довгострокових фінансових інвестицій або ж до інших необоротних активів. Саме на цій підставі позиція доктора економічних наук, професора Сопка В.В. про зарахування певної частини коштів до категорії необоротних активів, на нашу думку, викликає серйозні сумніви. Водночас варто наголосити на тому, що грошові кошти є активами, що володіють абсолютною ліквідністю, що об'єктивно не допускає їх класифікації як необоротних.

Ми вважаємо, що віднесення до категорії «грошові кошти» їх еквівалентів є недоречним враховуючи специфіку даної категорії, яка полягає в тому, що еквіваленти грошових коштів є зв’язуючою ланкою між двома видами найбільш ліквідних активів – грошовими коштами та фінансовими інвестиціями. Виходячи з цього еквіваленти грошових коштів виокремити в самостійну категорію.

Зазначені вище фундаментальні ознаки класифікації грошових коштів необхідно доповнити двома допоміжними, а саме:

1) Обмеженість щодо напрямків використання:

— без обмежень щодо використання;

— з обмеженнями щодо використання.

2) Місця зберігання:

— кошти в касі підприємства;

— кошти на банківських рахунках;

— грошові кошти на смарт-картках;

— грошові кошти в пам'яті ПК (електронні гроші).

На рис. 1.2. наведено узагальнену класифікацію грошових коштів для потреб обліку, контролю і управління підприємством (рис.1.2).

Рис. 1.2. Класифікація грошових коштів.

Джерело: розроблено автором.

На думку певного кола економістів-дослідників, еквіваленти грошових коштів характеризуються наступними якостями:

1) є високоліквідними та високонадійними цінними паперами низької прибутковості;

2) вільно реалізовуються в будь-який момент часу з мінімальною втратою вартості (або без втрат);

3) мають стабільну ринкову вартість;

4) придбаваються як страховий резерв готівки.

С. Чорна пропонує таку класифікацію еквівалентів грошових коштів, виражених у цінних паперах:

— «за типом оподаткування доходу: неоподатковувані, оподатковувані;

— залежно від місця знаходження емітента: внутрішні, іноземні;

— залежно від характеру фінансових зобов'язань: боргові, пайові;

— залежно від рівня доходу, який буде отримано: з фіксованим доходом, з плаваючою ставкою процентного доходу, з доходом, що залежить від розміру прибутку;

— залежно від способу реєстрації руху: іменні, на пред'явника;

— залежно від статусу емітента: державні, муніципальні, корпоративні, банківські» [26 с.48]

Однак, на нашу думку, запропонована вище класифікація має певні недоліки, основними з яких є: еквіваленти грошових коштів можуть існувати як у формі цінних паперів, так і в інших формах, що не враховано в наведених класифікаційних ознаках; акції інших підприємств не можуть бути зараховані до еквівалентів грошових коштів через високий рівень ризику; банківські метали (зокрема золото, платина тощо) не можуть бути віднесені до еквівалентів грошових коштів, оскільки законодавством установлено заборону на їх утримання та примноження підприємствами; цінні папери, дохід за якими залежить від прибутку, не можуть бути віднесені до еквівалентів грошових коштів, оскільки вони не забезпечують виконання основної функції таких еквівалентів, а саме — погашення короткострокових зобов'язань.

З огляду на викладене вище виникає необхідність коригування та доповнення наявних класифікаційних ознак еквівалентів грошових коштів. Як базову класифікаційну ознаку для обліку еквівалентів грошових коштів пропонується використовувати порядок їх первісного визнання та подальшої оцінки, що ґрунтується на положеннях міжнародних стандартів фінансової

звітності (далі МСФЗ) і світовому досвіді. За цією ознакою еквіваленти грошових коштів можна класифікувати таким чином:

— еквіваленти грошових коштів, визнані за справедливою вартістю;

— еквіваленти грошових коштів, утримувані до погашення;

— еквіваленти грошових коштів у вигляді позик і дебіторської заборгованості;

— еквіваленти грошових коштів, доступні для продажу.

В табл. 1.1 наведено класифікаційні ознаки для оцінки, обліку аудиту еквівалентів грошових коштів 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація еквівалентів грошових коштів для потреб обліку та контролю

Класифікаційна ознака	Вид еквівалентів грошових коштів (ЕГК)	Примітка
Початкове визнання та подальша оцінка	- початково визнані за справедливою вартістю; - утримувані до погашення; - у вигляді позик і дебіторської заборгованості; - для можливого продажу	Має виняткове значення для здійснення оцінки при їх оприбуткуванні та на дату балансу
Форма, в якій засвідчено права	- у формі цінного паперу; - у формі, іншій ніж цінні папери	Використовується для потреб інвентаризації
Тип оподаткування доходу	- неоподатковувані; - оподатковувані	Існує певна специфіка відображення доходу від такого роду інвестицій в обліку інвестора
Місцезнаходження емітента	- внутрішні ЕГК; - іноземні ЕГК	Для іноземних ЕГК в податковому та фінансовому обліку слід враховувати зміну курсу валюти, в якій ЕГК емітовано

Джерело: розроблено автором на основі [23]

Таким чином, для належного розуміння, ефективного управління, чіткого контролю та коректної обробки грошових коштів і їх еквівалентів підприємства необхідна зрозуміла й логічна класифікація. Вона передбачає групування цих активів в однорідні категорії за економічно обґрунтованими ознаками.

Нами проаналізовано та розширено наявні класифікації грошових коштів шляхом їх розмежування за такими ознаками: - обмеженість напрямів використання: грошові кошти без обмежень та з обмеженнями щодо напрямів використання; - місце зберігання: грошові кошти в касі підприємства, установи чи організації; на банківських рахунках; у пам'яті мікропроцесорів смарт-карток або карток зі збережуваною вартістю; на жорстких дисках персональних комп'ютерів.

1.3. Нормативно-правова база обліку грошових коштів та їх еквівалентів.

В своїй роботі працівники обліково-економічної служби постійно використовують різні нормативно-правові документи. Вся сукупність нормативних актів з регулювання того чи іншого питання, складає нормативну базу.

Організацію обліку та контролю грошових коштів регламентує цілий ряд нормативно-правових актів основними з яких є:

1. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996/XIV – регулює організаційно-правові засади організації та ведення бухгалтерського обліку і складання фінансової звітності в Україні.

2. Податковий кодекс України – визначає основні засади оподаткування та відображення в обліку нарахування та сплати податків, а також встановлює порядок відображення інформації про грошові кошти в податковому обліку та звітності.

3. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» (далі НП(С)БО 1 визначає, порядок відображення інформації про грошові кошти та їх еквіваленти у Балансі, звіті про фінансові результати та звіті про рух грошових коштів.

Зокрема, згідно норм цього Положення у статті Балансу «Грошові кошти та їх еквіваленти» відображають кошти в касі, на рахунках у банках, які можуть бути використані для поточних операцій. Окремо наводяться кошти в національній та іноземній валютах.

Цим НПСБО визначаються зміст і форма звіту про рух грошових коштів та загальні вимоги до розкриття його статей. Така інформація дає зовнішнім та внутрішнім користувачам фінансової звітності можливість зіставляти, оцінювати і прогнозувати грошові потоки підприємства; досліджувати спроможність підприємства погасити зобов'язання та сплатити дивіденди; виявляти причини різниці між прибутком і грошовими надходженнями та видатками; аналізувати грошові та негрошові аспекти операцій підприємства.

5. Положення про ведення касових операцій в національній валюті України – визначає порядок організації та проведення готівкових розрахунків через касу підприємства, а саме: порядок приймання та видачі готівки, оформлення касових операцій, ведення касової книги, зберігання грошей, ревізія каси та контроль за виконанням касової дисципліни підприємствами, установами та організаціями України. Вимоги цього положення стосуються юридичних осіб незалежно від їх організаційно-правової форми та форм власності, а також зареєстрованих у встановленому порядку фізичних осіб, які є суб'єктами підприємницької діяльності.

6. Інструкція про безготівкові розрахунки в національній валюті користувачів платіжних послуг затверджена Постановою Правління НБУ від 29.07.2022 року № 163, з подальшими змінами – регламентує загальні засади організації безготівкових платежів, їхні форми, стандарти документів та процес їх обігу, які введені в економічну систему України. Ця інструкція застосовується до всіх підприємств, організацій, установ, незалежно від їх форми власності, банків, підприємців без статусу юридичної особи, а також фізичних осіб, і є обов'язковою для виконання.

7. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових

операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» редакція від 26.06.2026 року регламентує здійснення готівкових розрахунків підприємствами, установами та організаціями всіх форм власності, а також фізичними особами-суб'єктами підприємницької діяльності, які здійснюють розрахунки (розрахункові операції) зі споживачами в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг за готівку, через належним чином зареєстровані реєстратори розрахункових операцій. А також визначає порядок та правила застосування реєстраторів розрахункових операцій.

Отже, ми розглянули нормативно-правову базу щодо обліку грошових коштів та їх еквівалентів. У на ступних розділах нашого дослідження ми проведемо аналіз сучасного стану організації обліку і аудиту грошових коштів та їх еквівалентів на сільськогосподарських підприємствах України а також наведемо основні шляхи їх удосконалення.

Висновки до розділу 1

Проаналізувавши спеціальну літературу та законодавчі документи з питань обліку, аналізу та аудиту грошових коштів, ми дійшли таких висновків:

1. Дослідження праць учених-економістів щодо організації обліку та контролю грошових коштів засвідчило, що більшість із них визначають сутність грошей через функції, які вони виконують. Попри критику такого підходу багатьма сучасними дослідниками, він залишається найбільш наближеним до нинішніх ринкових реалій. Результати дослідження також показали, що ліквідність є основною характеристикою грошей і водночас економічною категорією, яка має ключове значення для розуміння сутності грошових коштів.

2. Нині існують дві основні теорії, що визначають співвідношення понять грошей і грошових коштів: формалістична (юридична) та економічна. Формалістичне трактування ґрунтується на буквальному тлумаченні чинних норм законодавства. Відповідно до цього підходу, гроші — це банкноти й монети, які є єдиним законним платіжним засобом на території України. Їх приймають усі фізичні та юридичні особи без будь-яких обмежень за всіма видами платежів, а також для зарахування на рахунки, вклади, акредитиви та здійснення переказів. Економічне трактування передбачає, що поряд із готівкою існують і гроші в безготівковій формі.

3. Основні ознаки класифікації грошових коштів доцільно доповнити двома допоміжними, важливими для розв'язання окремих завдань обліку, аналізу та контролю: обмеженістю напрямів використання та місцем зберігання.

Отже, у цьому розділі розглянуто теоретичні основи обліку грошових коштів. У наступному розділі буде проаналізовано організацію їх обліку та контролю на підприємстві.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИКА ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ТА АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ НА ПІДПРИЄМСТВІ

2.1. Організаційно-економічна характеристика досліджуваного підприємства.

Товариство з обмеженою відповідальністю Агрофірма «Білоцерківська» розташоване в селі Шкарівка Білоцерківського району Київської області. Підприємство здійснює свою діяльність на підставі чинного законодавства України та Статуту.

Згідно зі статутом, підприємство є самостійною юридичною особою, має окремий баланс, рахунки в банках, печатку, штамп, фірмовий бланк та інші атрибути юридичної особи. Воно від свого імені володіє, користується та розпоряджатися власним майном, укладає договори, набувє майнових та пов'язаних із ними немайнових прав, орендує й відчужує майно, несе обов'язки, а також може бути позивачем і відповідачем у суді.

Основною метою діяльності досліджуваного підприємства є виробництво агропродовольчої продукції, її переробка і реалізація, та інші види господарської діяльності, спрямовані на задоволення потреб як засновників підприємства так і населення України, та одержання прибутку.

На підприємстві створено сатутний капітал в розмірі 48000000 грн. та Резервний капітал у розмірі 25% статутного. Розмір щорічних відрахувань до резервного капіталу становить 5% суми чистого прибутку.

Товариство з обмеженою відповідальністю С розташована в центральній частині Білоцерківського району, Київської області. Територія господарства витягнута з півночі на південь на 15 км, та з заходу на схід на 16 км.

По території господарства проходять 1 автомобільних дорога загальнодержавного значення, що сприяє ефективній організації реалізації власної продукції.

Клімат господарства теплий з помірною кількістю опадів (440 – 450 мм на рік).

До найбільш несприятливих умов які перешкоджають ефективному веденню господарювання на підприємстві відносять: нестійкий температурний режим, що обумовлює відлиги та ожеледі, неглибокий сніговий покрив і холодні північні та північно-східні вітри, які негативно діють на зимівлю озимих, багаторічних трав та плодоягідних насаджень.

Предметом діяльності товариства, відповідно до Статуту, є:

- виробництво та реалізація сільськогосподарської продукції і сировини;
- переробка сільськогосподарської продукції як власного виробництва, так і придбаної;
- операції з давальницькою сировиною сільськогосподарського виробництва;
- оптова та роздрібна торгівля товарами власного виробництва, комерційна торгівля продовольчими товарами;
- розвиток підсобного господарства;
- здійснення операцій по залученню коштів в іноземній та національній валюті у вигляді кредитів, позичок, а також в інших формах;
- зовнішньоекономічна діяльність.

ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська» користується землею та майном своїх власників (на засадах оренди чи у якості внеску в статутний капітал), є власником неподільного (резервного) фонду, виготовленої ним продукції, доходів, одержаних від її реалізації.

Учасниками товариства можуть бути юридичні та фізичні особи, які визнають Статут і дотримуються його вимог та беруть участь у діяльності товариства.

Організаційна структура ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська» наведена на рис. 2.1.

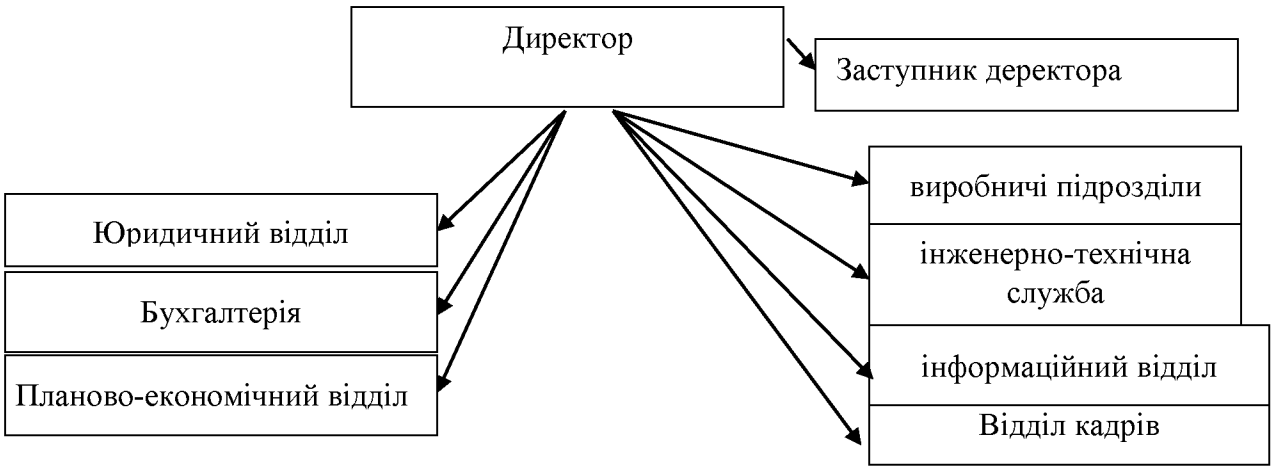

Рис. 2.1. Організаційно-господарська структура ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська»

Джерело: розроблено автором.

Вищим органом управління ТОВ Агрофірма «Білоцерківська» є загальні збори. До органів управління належить директор товариства. До компетенції загальних зборів належить:

— прийом нормативних документів товариства;

— обрання директора товариства, членів ревізійної комісії;

— приймають звіти органів управління товариства про його діяльність;

— визначають види і розмір фондів товариства, порядок їх формування та виконання;

— питання про реорганізацію або ліквідацію товариства.

На рис. 2.2. наведено виробничу структуру ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська».

Загальні збори проводяться 1 раз на рік після закінчення фінансового року.

Перевірку діяльності директора здійснює ревізійна комісія за дорученням загальних зборів підприємства, або з власної ініціативи чи на вимогу не менше 20% учасників Товариства.

Ревізійна комісія має право вимагати від будь-яких посадових осіб

підприємства надання всіх необхідних документів, бухгалтерських та інших відомостей, а також особистих пояснень посадових осіб і окремих працівників.

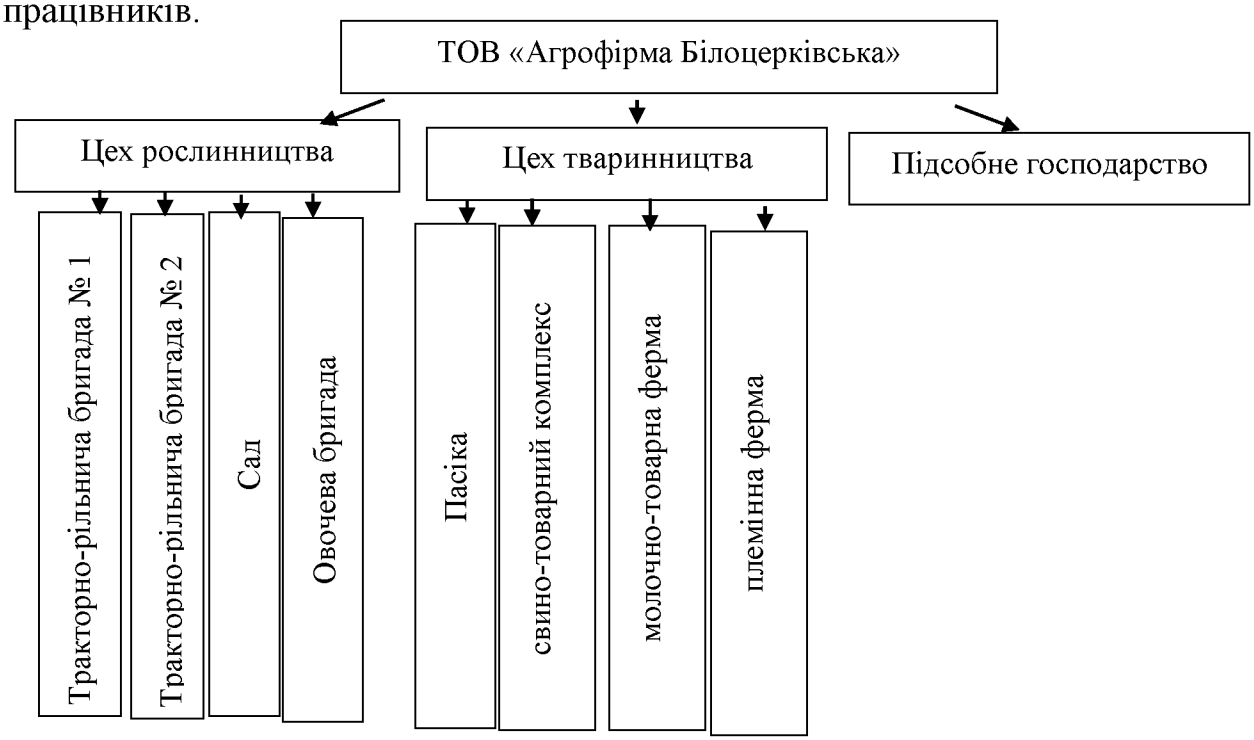

Рис. 2.2. Виробнича структура ТОВ «Агрофірма Білоцерківська».

Джерело: розроблено автором.

Без висновку ревізійної комісії загальні збори не мають права затверджувати баланс та іншу річну звітність Товариства.

ТОВ «Агрофірма Білоцерківська» бере участь у зовнішньоекономічній діяльності на основі самоокупності і самофінансування.

Трудові відносини членів товариства регулюються законодавством про працю, Статутом та правилами внутрішнього розпорядку.

Сплата податків ТОВ «Агрофірма Білоцерківська» здійснюється у відповідності до Податкового Кодексу України та інших нормативно-правових актів з питань оподаткування. агрофірма веде бухгалтерський облік у встановленому законодавством порядку, несе відповідальність за його достовірність.

Організацією і веденням в агрофірма бухгалтерському обліку займається бухгалтерський відділ на чолі з головним бухгалтером. Бухгалтерського відділ складається з:

— головного бухгалтера;

— бухгалтера з обліку операцій із грошовими коштами і за розрахунками;

— бухгалтера з виробництва та обліку результатів діяльності;

— бухгалтера з обліку основних засобів і нематеріальних активів та інших необоротних активів;

— бухгалтера з обліку матеріальних цінностей;

— бухгалтера з обліку праці та зарплати;

— бухгалтера з обліку готової продукції;

— касира;

— економіста.

Формування бухгалтерії проводиться розпорядженнями керівника. Відповідно до законодавства він несе відповідальність за правильне і своєчасне відображення в обліку господарської діяльності підприємства, визначення її результатів та сплату до бюджету належних податків та зборів.

Організація облікової роботи у ТОВ «Агрофірма Білоцерківська» здійснюється відповідно до наказу керівника про облікову політику, який розробляє головний бухгалтер. Цей наказ підписується керівником досліджуваного господарства.

Нижче наведено аналіз показників організаційно-господарської діяльності ТОВ «Агрофірма Білоцерківська». За 2023-2025 рр. (Табл 2.1.)

Таблиця 2.1

Склад і структура земельних угідь с за 2023-2025 рр.

П/п	Показник	Рік						Відхилення, +/-
		2023		2024		2025		
		га	%	га	%	га	%	
1	Сільскогосподарські угілля всього	3160	100,00	3164	100,00	3167	100,00	7
	в т.ч.							
2	Рілля	3150	99,68	3154	99,68	3157	99,68	7
3	Інші с.г. угіддя	10	0,24	10	0,24	10	0,24	0

Джерело: розроблено автором.

З наведених в таблиці 2.1 даних бачимо, що за досліджуваний період площа сільськогосподарських угідь зросла на 7 га тоді як структура залишилась незмінною. Зазначимо, що вся земельна площа товариства формується за рахунок оренди земельних паїв. На підприємстві, що досліджується, досить висока частка ріллі в загальній площі сільськогосподарських угідь (99, 68%), що свідчить про ефективність використання земель сільськогосподарського призначення.

Нижче наведено аналіз забезпеченості та ефективності використання основних фондів на підприємстві (табл.2.2)

Таблиця 2.2.

Забезпеченість та ефективність вико рискання основних фондів.

№ п.п.	Показники	2023	2024	2025	Відхилення +/-
1	Середньорічна вартість основх засобів, тис. грн..	2282,0	2638,6	3381,2	96,5
2	Фондоозбоєність праці, тис. грн	83,94	85,23	86,13	2,19
3	Фондомісткість продукції	0,37	0,39	0,43	-0,06
4	Коефіцієнт реальної вартості основних засобів у майні підприємства	0,86	0,72	0,70	-0,16
5.	Коефіцієнт зносу ОЗ	0,20	0,24	0,25	0,05
6	Коефіцієнт оновлення ОЗ	0,12	0,14	0,25	0,009
7	Коефіцієнт вибуття ОЗ	0,001	0,003	0,001	--
8	Фондовіддача	0,67	0,79	0,91	0,24

Джерело: розроблено автором.

Аналіз даних таблиці свідчить про те, що підприємство в достатній мірі забезпечене основними засобами, їх середньорічна вартість за досліджуваний період збільшилась. Зросла фондоозброєність праці з 83,94 тис. грн. у 2023 р. до 86,12 тис грн. У 2025 році Фондомісткість продукції знизилася з одночасним зростанням фондовіддачі. Тобто, ми бачимо, що ефективність використання основних засобів підвищилась.

Що ж до показників якісного складу основних засобів ми бачимо, що коефіцієнт зносу за дослідженій період зріс з 0,20 до 0,25 що свідчить про збільшення загальної зношеності основних засобів. Однак незважаючи на це ми бачимо, що коефіцієнт оновлення за досліджуваний період зростає тоді як

коефіцієнт вибуття залишився без змін, тобто відбувається якісне оновлення основних засобів, причому високе значення коефіцієнта оновлення свідчить про те, що основні засоби оновлюються швидкими темпами темпами.

Наступним етапом нашого дослідження є оцінка фінансового стану підприємства. Аналіз фінансового стану проводять в такі етапи:

Аналіз фінансової стійкості (табл. 2.3.)

Таблиця 2.3

Аналіз фінансової стійкості ТОВ «Агрофірма Білоцерківська» за 2023-2025рр.

№	Показник	2023 р	2024 р	2025 р	Відхилення (+, -)
1	Власні обігові кошти (функціональний капітал), тис. грн.	12593	14498,0	14852,0	2259
2	Коефіцієнт забезпечення обігових активів власними коштами	0,904	0,896	0,856	-0,048
3	Маневреність робочого капіталу	0,076	0,028	0,022	-0,054
4	Маневреність власних обігових коштів	0,0005	0,0007	0,0011	0,0006
5	Коефіцієнт забезпечення власними обіговими коштами запасів	14,128	57,731	81,227	67,099
6	Коефіцієнт покриття запасів	25,172	85,78	94,142	68,97
7	Коефіцієнт фінансової незалежності	0,777	0,562	0,968	0,191
8	Коефіцієнт фінансової залежності	1,377	1,509	1,052	-0,325
9	Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,931	0,862	0,985	0,054
10	Коефіцієнт концентрації позикового капіталу	0,423	0,338	0,232	-0,191
11	Коефіцієнт фінансової стабільності	2,095	1,962	6,599	4,504
13	Коефіцієнт фінансової стійкості	0,677	0,662	0,868	0,191

Джерело: розроблено автором.

З даної таблички бачимо, що забезпеченість підприємства власними обіговими коштами зросла на 2259 тис. грн., в цей же час Коефіцієнт забезпечення обігових активів власними коштами знизився на 0,048. Це позитивно відзначилося на фінансовій діяльності підприємства. Коефіцієнт забезпеченості запасів власними обіговими коштами зріс з 14,128 у 2023р. до 81,227 у 2025. Загалом майже по всім основним показникам фінансової стійкості відбулося зростання тобто спостерігається позитивна динаміка.

Нижче наведено аналіз фінансового стану ТОВ «Агрофірма Білоцерківська»за 2023-2025р. (табл. 2.4)

Таблиця 2.4

Аналіз фінансового стану ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська» за 2023-2025 рр.

Показники	2023 рік	2024 рік	2025 рік	відхилення +/-
Коефіцієнт фінансової незалежності	0,98	0,96	0,97	-0,01
Коефіцієнт фінансової залежності	0,02	0,04	0,03	+0,01
Коефіцієнт співвідношення залучених коштів	0,02	0,04	0,03	+0,01
Коефіцієнт нагромадження амортизації	0,48	0,49	0,5	+0,02
Коефіцієнт покриття інвестиції	0,98	0,96	0,97	-0,1
Коефіцієнт загальної платоспроможності	14,9	8,6	12,3	+2,6

Джерело: розроблено автором за даними ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська»

Аналізуючи дану таблицю ми бачимо, що в цілому фінансовий стан підприємства, що досліджується можна оцінити задовільно. Всі показники знаходяться на високому рівні, однак у 2025 році відбулося незначне погіршення фінансового стану, але підприємство все одно залишається прибутковим.

Для визначення спеціалізації досліджуваного підприємства наведемо склад та структуру товарної продукції. (табл. 2.5.)

Таблиця 2.5.

Склад і структура товарної продукції ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська»

Показник	**2023р.**		**2024р.**		**2025р.**	
	тис. грн.	%	тис. грн.	%	тис. грн.	%
Зерно	2513	32,3	688	9,5	2391	25,2
Цукрові буряки	377	4,8	429	5,9	467	4,9
Овочі	25	0,3	28	0,39	-	-
Інша продукція	815	10,4	2059	28,4	890	9,4
Разом продукція рослинництва	3730	47,8	3204	44,1	3748	39,5
Реалізація ВРХ	573	7,3	487	6,7	746	7,9
Реалізація свиней	1573	20,1	1152	15,89	2684	28,3
Молоко	238	3,16	358	4,9	374	3,9
Інша реалізація	3	0,04	23	0,32	8	0,1

Разом продукція тварництва	2389	30,6	2020	27,81	3812	40,2
Реалізація іншої продукції, робіт, послуг	1351	17,3	176	2,5	250	2,6
Реалізація промислової продукції	338	4,3	1849	25,5	1673	17,7
Всього	7808	100	7249	100	9483	100

Джерело: розроблено автором.

З даної таблиці бачимо, що ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська» спеціалізується на вирощуванні зернових, частка яких у загальній структурі склала від 32,3% у 2023 р. до 25,2% у 2025

Щодо виробництва продукції тваринництва, то зазначимо ,що найбільшу частку в ньому становила продукція свинарства, причому частка свиней в структурі товарної продукції зросла з 20,1% у 2023 р. до 28,3% у 2025. Тобто відбулась певна переорієнтація підприємства.

Крім того бачимо, що на підприємстві значно зросла частка промислової продукції (з 4,3% до 17,7%), це пов'язано з тим, що підприємство збільшило виробничі потужності по переробці власної продукції.

Отже, ми розглянули організаційно-економічну структуру ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська», та визначили основні показники його діяльності. В ході аналізу ми переконались в позитивній динаміці основних показників діяльності підприємства та визначили, що воно спеціалізується на вирощування зернових та свиней, а також займається переробкою власної продукції.

Щодо організації бухгалтерського обліку на підприємстві, то слід відмітити її високу ефективність.

У наступних параграфах ми проведемо оцінку існуючої на підприємстві системи обліково-аналітичного забезпечення управління грошовими коштами а також ознайомимось з методиками їх контролю, що застосовуються на ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська». Крім того ми

проаналізуємо основні наявні проблеми обліку, аналізу і контролю продукції сільськогосподарського виробництва на підприємстві, що досліджується і розробимо шляхи їх вирішення.

2.2. Організація документообороту по грошовим коштам а також, їх аналітичного та синтетичного обліку.

З метою відображення достовірної інформації про господарську діяльність та фінансово-майновий стан суб'єкта господарювання в системі облікових регістрів, необхідне точне вартісне вимірювання фактів господарської діяльності. Правильність оцінки яка охоплює весь обліковий безпосередньо впливає як на визначення вартості майна підприємства, так і обчислення його фінансових результатів.

Фізичною формою прояву грошових коштів є готівка: в паперовій формі (банкноти) і металічній (монети). Форма, зовнішній вигляд та порядок їх виготовлення регулюються, контролюються і проводиться державою. При цьому найсучаснішою формою грошей є записи на банківських рахунках.

Грошові кошти, на противагу іншим видам активів, мають лише один вид оцінки – номінальну, вартість, (сума, яка вказана на банкноті чи монеті) яка не залежить від цінності самого носія [32].

Еквіваленти грошових коштів оцінюють залежно від часу її проведення та виду еквіваленту грошових коштів (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Оцінка вартості еквівалентів грошових коштів за їх видами

Час оцінки	Вид еквівалентів грошових коштів (ЕГК)	Оцінка еквівалентів грошових коштів
При придбанні	ЕГК, придбані за грошові кошти	Ціна придбання, комісійні винагороди, мито, податки, збори, обов'язкові платежі та інші витрати, безпосередньо пов'язані з придбанням еквіваленту грошових коштів
	ЕГК, отримані в обмін на цінні папери власної емісії	Справедлива вартість переданих цінних паперів

	ЕГК, отримані в обмін на інші активи	Справедлива вартість переданих активів
При вибутті	ЕГК, які знаходяться на балансі підприємства в невеликій кількості та мають відносно велику балансову вартість	Вартість одиниці кожного цінного паперу
	ЕГК, які знаходяться на балансі підприємства у великій кількості та мають відносно невелику балансову вартість	Середньозважена вартість
На дату балансу	Всі види еквівалентів грошових коштів, крім тих, котрі виступають у формі інвестицій, що утримуються підприємством до їх погашення	Справедлива вартість еквіваленту грошових коштів. В разі, якщо справедливу вартість достовірно визначити неможливо, тоді – за собівартістю з урахуванням зменшення корисності
	Інвестиції, що утримуються підприємством до їх погашення	Амортизована собівартість фінансових інвестицій

Джерело: розроблено автором.

На сьогодні виділяють два основні методи встановлення справедливої вартості еквівалентів грошових коштів:

- ринковий — ґрунтується на ринковій вартості фінансового інструменту та застосовується за наявності відкритого й активного ринку.
- технічний — полягає в застосуванні одного з таких способів оцінки: використання ціни останньої аналогічної угоди як справедливої ціни.

Слід зазначити, що саме ринкова ціна є найбільш актуальним показником справедливої вартості еквівалентів грошових коштів.

Достовірна оцінка – один з основних чинників ефективності формування гнучкої та диференційованої системи обліково-економічного забезпечення управління підприємством.

У процесі обліку операції з грошовими коштами та їх еквівалентами відображаються на бухгалтерських рахунках з метою зміцнення платіжної дисципліни на підприємстві та підвищення ефективності управління його фінансовими ресурсами.

Аналіз чинної законодавчо-нормативної бази, наукових і навчально-методичних праць, а також статей у фахових виданнях за темою дослідження дав змогу узагальнити накопичений теоретичний досвід формування

бухгалтерських записів у сфері обліку грошових активів.. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Узагальнена шахова форма кореспонденції рахунків грошових коштів та їх еквівалентів з іншими рахунками

Клас рахунків	Види діяльності	Рахунки обліку грошових коштів та їх еквівалентів		
		30 «Каса»	31 «Рахунки в банках»	351 «Еквіваленти грошових коштів»
1	2	3	4	5
За дебетом з кредитом				
Клас 1. Необоротні активи	ІД	14, 15, 16	14, 15, 16, 18	14, 16, 18
Клас 2. Запаси	-	-	-	-
Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи	Всі види	30, 31, 34, 36, 37	30, 31, 33, 35, 36, 37	30, 31, 36, 37
Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань	ФД	41, 42, 45, 46, 48	41, 42, 45, 46, 48	41, 42, 46
Клас 5. Довгострокові зобов'язання	ФД	50, 52, 55	50, 52, 55	50
Клас 6. Поточні зобов'язання	Всі види	60, 63, 66, 68, 69	60, 63, 64, 65, 66, 68, 69	60, 64, 68
Клас 7. Доходи і результати діяльності	Всі види	70, 71, 73, 74, 75, 76	70, 71, 73, 74, 75, 76	73, 74
Клас 8. Витрати за елементами	-	-	-	-
Клас 9. Витрати діяльності	-	-	-	-
За кредитом з дебетом				
Клас 1. Необоротні активи	ІД	14, 15	14, 15, 18	14, 18
Клас 2. Запаси	-	-	-	-
Клас 3. Кошти, розрахунки та інші активи	Всі види	30, 31, 33, 35, 36, 37, 39	30, 31, 33, 35, 36, 37, 39	31
Клас 4. Власний капітал та забезпечення зобов'язань	ФД	41, 45, 46, 47, 48	41, 45, 46, 47, 48	42
Клас 5. Довгострокові зобов'язання	ФД	50, 51, 52, 53, 55	50, 51, 52, 53, 55	-

Продовження табл. 2.7

1	2	3	4	5
Клас 6. Поточні зобов'язання	Всі види	60, 61, 62, 63, 65, 66, 67, 68, 69	60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69	-
Клас 7. Доходи і результати діяльності	ОД	76	76	-
Клас 8. Витрати за елементами	Всі види	84, 85	84, 85	85
Клас 9. Витрати діяльності	Всі види	90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 99	90, 91, 92, 93, 94, 95, 97, 99	97, 99

Джерело: розроблено автором на основі прийнятої на досліджуваному підприємстві практики.

Нижче проаналізуємо порядок організації обліку касових операцій на ТОВ «Агрофірма Білоцерківська».

Касові операції — це операції які стосуються приймання, зберігання, видачу готівки касиром. Для проведення касових операцій на досліджуваному підприємстві створено касу.

Відповідно до Положення про ведення касових операцій в національній валюті України: «каса підприємства це окреме приміщення, призначене для приймання, видачі і зберігання готівки, грошових документів та інших цінностей на підприємстві» [50].

Приміщення каси повинно бути спеціально обладнане, цінності мають зберігатися в металевому сейфі прикрученому до стіни (не зовнішньої), в приміщенні має бути підключена сигналізація (протипожежна та системи охорони). Видача готівки проводиться через віконце.

З касиром досліджуваного підприємства укладено договір про матеріальну відповідальність. Сума готівкових оплат за один день з одного підприємства (підприємця) не може перевищувати 50 тисяч гривень. Ці обмеження не застосовуються до оплати платежів в бюджети, державні цільові фонди, а також спожитої електроенергії, чи придбаної сільськогосподарської продукції тощо.

На ТОВ «Агрофірма «Білоцерківська» встановлено ліміт каси у розмірі 10000 грн. Ліміт каси – це сума, яка може залишатись в касі в неробочий час.

На досліджуваному підприємстві постійно (не рідше одного разу на

рік) проводиться раптова інвентаризація каси результати якої оформляють актом інвентаризації. При цьому надлишки оприбутковують як дохід підприємства, а нестачі відносять на винних осіб (як правило на касира)

Розглянемо документи для оформлення руху готівкових коштів. Документування касових операцій включає такі первинні документи: [39, с. 37]:

— прибутковий касовий ордер (КО-1) – для оформлення надходжень готівки в касу;

— видатковий касовий ордер (КО-2) – видача готівки з каси;

— розрахунково-платіжні відомості – оформлюється виплата заробітної плати

— Касова книга – реєстр аналітичного обліку касових операцій

Синтетичний облік касових операцій ведуть на активному балансовому рахунку 30 «Каса», який має такі субрахунки:

- 301 «Готівка в національній валюті»
- 302 «Готівка в іноземній валюті»
- 308 «Готівка в національній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» (запроваджено наказом Мінфіну № 10)
- 309 «Готівка в іноземній валюті за операціями, проведеними із застосуванням РРО» (запроваджено наказом Мінфіну № 10)

Надходження готівки відображають за дебетом а витрачання за кредитом.

Для зберігання тимчасово вільних коштів і здійснення безготівкових розрахунків юридичні та фізичні особи відкривають рахунки в установах банків. Порядок їх відкриття, використання та обслуговування встановлено Законом України Про банки і банківську діяльність та Інструкцією про порядок відкриття, використання і закриття рахунків у національній та іноземних валютах.

Підприємства самостійно обирають банківську установу для відкриття рахунку. Взаємовідносини між банками та підприємствами базуються на

укладених договорах на платній основі.

Комерційні банки відкривають своїм клієнтам депозитні, поточні та розрахункові рахунки.

Депозитний рахунок – рахунок, який відкривають на договірній основі для зберігання коштів, переданих клієнтом банку в управління на встановлений строк під визначений відсоток (тобто вкладник отримує дохід) відповідно до умов договору.

Поточний рахунок – рахунок, який відкривають клієнти з метою зберігання грошей і здійснення розрахунково-касових операцій відповідно до вимог законодавства України.

Кореспондентський рахунок – рахунок, що відкривають одні банки в інших для здійснення міжбанківських переказів.

Рахунки для зберігання коштів і здійснення всіх видів банківських операцій відкриваються в будь-якому банку України за вибором клієнта та за згодою банку. Для відкриття поточного рахунку юридична особа має подати такі документи:

— заяву про відкриття рахунку.

— копію свідоцтва про державну реєстрацію суб'єкта підприємницької діяльності;

— копію установчого документа;

— копію довідки про внесення суб'єкта господарювання до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України;

— копію документа про взяття юридичної особи на облік в органах ДПС;

— картку зі зразками підписів уповноважених осіб і відбитка печатки;

— копію документа про реєстрацію підприємства у відповідному органі Пенсійного фонду України.

Поточний рахунок в іноземній валюті відкривається суб'єкту господарювання для зберігання коштів і проведення розрахунків у готівковій та безготівковій іноземній валюті відповідно до законодавства України.

Такий рахунок використовується для здійснення поточних операцій, визначених законодавством України, а також для зарахування, використання та погашення кредитів (позик, фінансової допомоги) в іноземній валюті.

Рахунки можуть бути закриті у таких випадках:

— по заяві клієнта;

— на підставі рішення про ліквідацію юридичної особи;

— на підставі відповідного рішення суду;

— на інших підставах, обумовлених чинним законодавством.

Списання коштів з поточного рахунку та їх надходження оформлюється наступними документами: платіжні доручення, платіжні вимоги-доручення, заяви про відкриття акредитиву, розрахунково-платіжні картки, чеки, меморіальні ордери тощо.

При переказі коштів із використанням платіжних доручень вони оформлюються в 2-х екземплярах на другому з яких банк проставляє штамп з підписом відповідальної особи і повертає цей екземпляр платнику. Цей документ є підтвердженням того, що платник перерахував гроші.

У встановлені терміни банківські установи надають клієнтам виписки (копії) з особових рахунків, додаючи копії документів, що стали підставою для списання або зарахування коштів. За домовленістю з клієнтами виписки можуть надсилатися поштою.

Банківська виписка завіряється штампом банку та підписом відповідальної особи. У виписці наводиться наступна інформація: номер рахунку, дата попередньої виписки та залишок коштів на попередню дату початковий залишок, дата та номер документа по руху коштів кореспонденція рахунків (за шифром банку) та вихідний залишок коштів.

Облік грошових коштів на поточних рахунках здійснюють у бухгалтерії підприємства на рахунку 31 «Рахунки в банках». Цей рахунок балансовий, активний за дебетом - наявність і надходження коштів, а за кредитом — їх вибуття (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Кореспонденція рахунків за обліком типових операцій на поточному рахунку ТОВ Агрофірма «Білоцерківська»

Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
Надходження коштів на рахунок		
з каси підприємства	31"Рахунки в банках"	30 "Каса"
повернуто залишки невикористаних акредитивів	311 "Поточні рахунки в національній валюті"	313 "Інші рахунки в банку в національній валюті"
кошти в дорозі	31 "Рахунки в банках"	33 "Інші кошти"
повернення позик, раніше вкладених	31"Рахунки в банках"	35 "Поточні фінансові інвестиції"
від покупців	31"Рахунки в банках"	36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"
від різних підприємств	31"Рахунки в банках"	18 "Довгострокова дебіторська заборгованість та інші необоротні активи", 37 "Розрахунки з різними дебіторами"
зайво сплачені суми постачальникам	31"Рахунки в банках"	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"
повернуто зайво сплачені податки	31"Рахунки в банках"	64 "Розрахунки за податками й платежами"
від реалізації (покупець оплатив у банк готівкою)	31"Рахунки в банках"	70 "Доходи від реалізації", 71 "Інший операційний дохід"
одержані пені, штрафи, неустойки	31"Рахунки в банках"	715 "Одержані штрафи, пені, неустойки"
суми вкладів від засновників, що раніше підписалися на акції	31"Рахунки в банках"	46 "Неоплачений капітал"
доходи майбутніх періодів (орендна плата, комунальні послуги тощо)	31 "Рахунки в банках"	69 "Доходи майбутніх періодів", 71 "Інший операційний дохід"
безповоротно одержані активи	31 "Рахунки в банках"	745 "Дохід від безоплатно одержаних активів"
одержано кредити банків	31 "Рахунки в банках"	60 "Короткострокові позики"
кошти цільового фінансування та цільових надходжень	31"Рахунки в банках"	48 "Цільове фінансування і цільові надходження"
Вибуття з поточного рахунку		
готівка в касу підприємства	30 "Каса"	31 "Рахунки в банках"
оплачено за придбану валюту	312 "Поточні рахунки в іноземній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
відкрито акредитиви, одержані лімітовані чекові книжки	313 "Інші рахунки в банку в національній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"

Продовження таблиці 2.8.

відкрито акредитиви, одержані лімітовані чекові книжки	313 "Інші рахунки в банку в національній валюті"	311 "Поточні рахунки в національній валюті"
придбано грошові документи (путівки, марки), викуплено в акціонерів власні акції	33 "Інші кошти"	31"Рахунки в банках"
оплачено постачальникам і підрядникам	63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	31"Рахунки в банках"
погашено заборгованість (переплата) перед покупцями	36 "Розрахунки з покупцями та замовниками"	31"Рахунки в банках"
оплачено податки в бюджет	64 "Розрахунки за податками й платежами"	31"Рахунки в банках"
оплачено ЄСВ	65 "Розрахунки за страхуванням"	31"Рахунки в банках"
перераховано засновникам дивіденди	671 "Розрахунки за нарахованими дивідендами"	31"Рахунки в банках"
сплачено іншим кредиторам	68 "Розрахунки за іншими операціями"	31"Рахунки в банках"
сплачено пені, штрафи, неустойки	948 "Визнані штрафи, пені, неустойки"	31"Рахунки в банках"
погашено кредити банків	60 "Короткострокові позики", 50 "Довгострокові позики"	31"Рахунки в банках"
оплата за банківське обслуговування	92 "Адміністративні витрати"	31"Рахунки в банках"
сплата відсотків за кредит	95 "Фінансові витрати"	31 "Рахунки в банках"

Джерело: розроблено автором.

Підставою для записів по рахунку 31 слугують виписки банку із доданими до них первинними документами.

У разі виявлення помилок у банківській виписці бухгалтер повинен повідомити про них банк для внесення відповідних виправлень. Банківська виписка є підставою для записів у бухгалтерських регістрах за рахунком 31 Рахунки в банках і слугує регістром аналітичного обліку за цим рахунком.

Суму, помилково зараховану на поточний рахунок, відображають за дебетом рахунку 31 і кредитом субрахунку 377 Розрахунки з іншими дебіторами. Під час виправлення помилки роблять зворотний запис: дебет рахунку 37 і кредит рахунку 31. Аналогічно обліковують помилково списані суми: - дебет рахунку 37 і кредит рахунку 31 — помилкове списання коштів; дебет рахунку 31 і кредит рахунку 37 — відновлення помилково списаних

коштів.

Отже ми проаналізували існуючий порядок організації бухгалтерського обліку грошових коштів, у наступному параграфі ми розглянемо особливості відображення інформації про грошові кошти у звітності аграрного підприємства.

2.3. Особливості відображення інформації про грошові кошти у фінансовій звітності підприємства

Після закінчення звітного періоду інформація про здійснені суб'єктом господарювання операції узагальнюється та групується у відповідних облікових реєстрах, та переноситься в бухгалтерську (фінансову) звітність.

Інформація про грошові кошти та їхні еквіваленти у фінансовій звітності підприємства (згідно з НП(С)БО та МСФЗ) відображається через кілька взаємопов'язаних форм звітності, кожна з яких розкриває певний аспект їхнього стану та руху.

1 Форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» У розділі II активу Балансу (поточні активи) у статті «Грошові кошти та їх еквіваленти» (рядок 1165 для національних стандартів). Дана інформація включає: грошові кошти в національній та іноземній валюті в касах, на поточних, валютних та інших рахунках у банках, а також високоліквідні фінансові інвестиції, які можуть бути легко переведені у відому суму грошей і мають незначний ризик зміни вартості (наприклад, депозити до запитання або короткострокові облігації з терміном погашення до 3 місяців).

Залишок у Балансі (рядок 1165) обов'язково має збігатися із залишком грошових коштів на кінець періоду у Звіті про рух грошових коштів.

Найважливішою формою звітності про грошові кошти є Звіт про рух грошових коштів.

Ця форма показує не просто залишок, а динаміку — звідки гроші

надійшли і куди були витрачені за звітний період. [5, 6,30]

- Операційна діяльність: Надходження від реалізації продукції/послуг, повернення податків (зокрема ПДВ), платежі постачальникам, виплата заробітної плати, сплата податків.
- Інвестиційна діяльність: Рух коштів, пов'язаний із придбанням або продажем необоротних активів (здійснення капітальних інвестицій, покупка/продаж обладнання, цінних паперів інших підприємств). [5, 6,30]
- Фінансова діяльність: Надходження від випуску акцій, отримання кредитів і позик, а також виплати на їх погашення, сплату дивідендів та відсотків за користування позиковим капіталом. [30]
- Методи складання:

— Прямий метод (Форма № 3): Розкриває валові класи основних грошових надходжень і виплат.

— Непрямий метод (Форма № 3-н): Вираховує чистий грошовий потік від операційної діяльності шляхом коригування чинного прибутку/збитку на негрошові операції (амортизацію, зміни запасів і дебіторської/кредиторської заборгованості)

При використанні непрямого методу чистий грошовий потік визначається шляхом коригування чистого прибутку або збитку з врахуванням таких чинників:

— змін в запасах і дебіторській і кредиторській заборгованостях;

— не грошових статей;

— всіх інших статей, що ведуть до виникнення інвестиційних або фінансових грошових потоків.

В свою чергу прямий метод дозволяє виділити основні класи грошових надходжень і видатків від операційної діяльності.

На сьогодні можна виділити 3 основні напрями використання звіту про рух грошових коштів:

1) оцінка спроможності підприємства генерувати грошові потоки за видами діяльності;

2) оцінка здатності підприємств виконувати свої фінансові зобов'язання;

3) взаємоузгодження чистого прибутку з чистим грошовим потоком від операційної діяльності.

У звіті про рух грошових коштів дані узагальнюються за трьома видами діяльності: операційною, інвестиційною та фінансовою.

Розподіл грошових потоків за видами діяльності зумовлений відмінностями у вимогах користувачів до звітної інформації. Під час аналізу поточної діяльності важливо оцінити достатність грошових коштів для забезпечення господарського процесу та виявити тенденції зростання оборотів, пов'язані з нарощуванням виробничих потужностей. Кошти, спрямовані на інвестиції, показують, наскільки майбутні виробничі потужності зможуть підтримувати досягнутий рівень поточної діяльності. Грошові потоки від фінансової діяльності становлять інтерес насамперед для власників і кредиторів компанії.

Отже ми проаналізували приняту на українських підприємствах практику відображення інформації про грошові кошти у звітності. Нижче розглянемо методику внутрішнього аудиту грошових коштів та їх еквівалентів на ТОВ Агрофірма «Білоцерківська»

2.4. Організація системи внутрішнього аудиту грошових коштів та їх еквівалентів.

На сьогодні гостро стоїть потреба в організації ефективної системи внутрішнього аудиту на аграрних підприємствах, у зв'язку із значним зростанням кількості зловживань облікового персоналу підприємств, особливо в частині незаконного привласнення коштів. Це зумовило необхідність формування на підприємствах служби внутрішнього аудиту яка буде виконувати наступні завдання:

1. Забезпечити цілісність збереження коштів.

2. Перевіряти законність операцій із грошовими коштами.

3. Контролювати цільове призначення використання грошових коштів.

4. Контролювати своєчасність та повноту надходжень і витрати коштів по розрахунках з контрагентами та бюджетом.

5. Перевірка дотримання правил та форм розрахунків із контрагентами.

6. Перевірка інших грошових коштів.

Аудит касових операцій проводять суцільним методом. При цьому перевіряється правильність їх оформлення й законності здійснення касових операції.

Під час перевірки касової дисципліни слід зосередити увагу на можливих випадках нецільового використання коштів, отриманих для виплати заробітної плати, використанні касової виручки понад установлені норми, своєчасності та повноті повернення до банку невикористаних коштів, а також здавання до банку сум інших надходжень. Під час оформлення прибуткових і видаткових касових ордерів необхідно зазначати підставу їх складання.

Перевірка повноти та своєчасності оприбуткування готівки в касі здійснюється шляхом зіставлення прибуткових касових ордерів на отримання готівки з банку із записами в касовій книзі за сумами й датами отримання коштів.

Достовірність і повнота оприбуткування повернених підзвітних сум у касі контролюються шляхом зіставлення касових даних із записами за кредитом рахунку 372 і дебетом рахунку 301. Обов'язковим елементом ревізії є перевірка дотримання ліміту каси. Готівкові видатки перевіряються шляхом зіставлення записів у касовій книзі та касовому звіті з доданими видатковими касовими документами. Видача підзвітних сум перевіряється окремо за кожною особою.

Аудит платіжних відомостей на виплату заробітної плати та інших

виплат проводять у такій послідовності: відповідність між платіжними та розрахунковими відомостями; правильність їх заповнення; наявність дозвільних підписів керівника і головного бухгалтера, підпису одержувача грошей.

Під час списання готівкових коштів на виплату заробітної плати позаштатним працівникам за видатковими касовими ордерами або платіжними відомостями необхідно зіставити суми та підписи одержувачів у платіжних документах із відповідними сумами й підписами у трудових угодах, а також провести зустрічні перевірки для підтвердження фактичного виконання робіт і отримання коштів.

Під час аудиту операцій на рахунках грошових коштів у банку необхідно проводити зустрічні перевірки та, насамперед, ретельно перевіряти взаємозв'язок первинних документів за однорідними операціями.

Ревізія операцій на банківських рахунках починається з перевірки наявності всіх виписок за поточним рахунком та відповідності наведених у них показників даним бухгалтерського обліку. Виписки перевіряють у хронологічній послідовності, щоб з'ясувати, чи правильно перенесено залишок із попередньої виписки до наступної. Не менш важливо переконатися у правильності відображення в обліку сум оборотів за дебетом і кредитом поточного рахунку.

Одним із найважливіших і обов'язкових завдань аудиту операцій на банківських рахунках є перевірка достовірності виписок, які банк надає підприємству, а також наявності штампів і підписів працівників банку на доданих документах. Аудитор перевіряє наявність усіх додатків до виписок, що підтверджують здійснення відповідних операцій. Якщо такі додатки відсутні або у виписках виявлено виправлення чи підчищення, аудитор зобов'язаний отримати в установі банку копії всіх відповідних документів.

Висновки до розділу 2

Проаналізувавши наявну на вітчизняних підприємствах практику організації обліку та контролю грошових коштів, ми дійшли таких висновків:

1. Об'єктивна необхідність чіткого розмежування категорій грошових коштів, їх еквівалентів та фінансових інвестицій зумовлює нові завдання щодо побудови ефективної системи бухгалтерського обліку.

2. До еквівалентів грошових коштів належать активи підприємства, які відповідають трьом основним вимогам: є фінансовими інвестиціями, мають короткостроковий характер і характеризуються високою ліквідністю.

3. Встановлено, що до еквівалентів грошових коштів можуть належати фінансові інвестиції, здійснені з метою забезпечення високої ліквідності підприємства.

4. На наш погляд, ліквідність фінансових інвестицій є функцією трьох змінних: швидкості конвертації у грошову форму, ризику втрати вартості та рівня свободи такої конвертації.

5. Оцінка є основоположною категорією в економіці, що ґрунтується на ринкових засадах. Грошова оцінка охоплює весь обліковий процес – від поточного обліку до складання звітності.

6. Відповідно до міжнародних стандартів бухгалтерського обліку, звіт про рух грошових коштів складають із застосуванням прямого або непрямого методу. За результатами досліджень вітчизняних і зарубіжних науковців, прямий метод є більш інформативним і точним.

Отже, у цьому розділі розглянуто чинний порядок обліку та контролю грошових коштів на підприємстві. У наступному розділі буде представлено основні напрями вдосконалення їх обліку та контролю на ТОВ Агрофірма «Білоцерківська»

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОРНАЛЕННЯ ОБЛІКУ І АУДИТУ ГРОШОВИХ КОШТІВ

3.1 Вдосконалення системи обліку та аудиту за наявністю та рухом грошових коштів.

У процесі проведення господарської діяльності підприємства вступають у розрахункові відносини між собою, з бюджетними, позабюджетними та кредитними установами, а також з окремими фізичними особами. Більшість розрахункових операцій пов'язана з придбанням необхідних підприємству товарів, матеріалів, палива та інших цінностей, а також із реалізацією готової продукції, товарів, робіт і послуг.

Своєю чергою, належно організована й ефективна система бухгалтерського обліку дає змогу аналізувати стан справ на підприємстві, контролювати надходження та витрачання коштів, своєчасно здійснювати розрахунки з дебіторами, кредиторами й бюджетом. Створення такої системи є спільним завданням керівника та бухгалтера. Відповідальність за організацію бухгалтерського обліку несе керівник підприємства, який на власний розсуд призначає та звільняє бухгалтера.

Документування операцій з грошовими коштами є досить складним процесом через необхідність формувати значну кількість первинних документів.

На нашу думку, доцільно замінити чинний на підприємстві порядок розрахунків за допомогою платіжних доручень на розрахунки з використанням програми Клієнт-Банк, яка дає змогу клієнту оперативно керувати своїми рахунками в банку та обмінюватися технологічною інформацією.

Програмне забезпечення системи клієнт-банк має відповідати вимогам законодавчої бази щодо технології здійснення та захисту електронних

банківських розрахунків за допомогою цієї системи.

Система клієнт-банк є складовою програмного забезпечення для автоматизації банківської діяльності та складається з клієнтської й банківської частин. Вона забезпечує надходження розрахункових документів через системи автоматизації банку (САБ) до системи електронних платежів Національного банку або внутрішньої платіжної системи [32].

Клієнтська частина системи клієнт-банк автоматично підтримує актуальний стан рахунка клієнта в банку з урахуванням проведених початкових і зворотних платежів. Електронні розрахункові документи, які клієнт подає до банку, мають відповідати формату платіжних документів системи електронних платежів Національного банку та містити електронні цифрові підписи відповідальних осіб платника, уповноважених на підписання згідно з установчими документами.

Банківська частина системи клієнт-банк забезпечує перевірку електронних підписів на кожному електронному розрахунковому документі клієнта та на платіжному файлі загалом. Вона є невід'ємною складовою САБ і має забезпечувати безперервний захист електронних розрахункових документів клієнтів під час їх опрацювання в САБ [33].

Провівши огляд великої кількості літературних джерела з питань обліку і аудиту грошових коштів ми здійснили систематизацію пропозицій щодо вдосконалення синтетичного та аналітичного обліку за темою дослідження. Найбільш актуальні вдосконалення наведено в табл. 3.1

Усі наведені в таблиці уточнення, на наш погляд, мають сприяти точнішому й коректнішому обліку грошових коштів, а також ефективнішому контролю за їх надходженням і використанням.

Отже, оцінка грошових коштів та їх відображення на рахунках бухгалтерського обліку є одними з основних етапів облікового циклу підприємства. Грошові кошти оцінюють за номінальною вартістю, тоді як оцінка їх еквівалентів залежить від моменту її здійснення (під час придбання, вибуття або на дату балансу) та виду еквівалентів грошових коштів (ЕГК).

Таблиця 3.1

Пропозиції щодо удосконалення методики відображення грошових коштів та їх еквівалентів на рахунках бухгалтерського обліку

Ділянка обліку	Відображення на рахунках		Ефективність
	існуюча практика	пропозиція	
1	2	3	4
Відображення в обліку компенсаційних залишків	311 „Поточні рахунки в національній валюті”, 314 „Поточні рахунки в іноземній валюті”	377 „Розрахунки з іншими дебіторами” 184 „Інші необоротні активи”	Уточнення показників фінансового стану підприємства, зокрема ліквідності
грошові резерви	311 „Поточні рахунки в національній валюті”, 314 „Поточні рахунки в іноземній валюті”	377 „Розрахунки з іншими дебіторами” (резерви, що планується використати протягом 12 міс. з дати балансу) 184 „Інші необоротні активи” (не будуть використані протягом 12 міс. з дати балансу)	
кошти на депозитному рахунку	313 „Інші рахунки в банку в національній валюті”, 314 „Інші рахунки в банку в іноземній валюті” або 35 „Поточні фінансові інвестиції”	- 313 „Інші рахунки в банку в національній валюті” або 314 „Інші рахунки в банку в іноземній валюті”; - 351 „Еквіваленти грощових коштів”; - 352 „Інші поточні фінансові інвестиції”; - 143 „Інвестиції непов’язаним сторонам”	Упорядкування грошових потоків від операційної та фінансової діяльності

Джерело: розроблено автором на основі аналізу наукової літератури.

Найбільш дискусійними з точки зору обліку є компенсаційні залишки на банківських рахунках, грошові резерви, кошти на депозитних рахунках, акредитиви, грошові документи та кошти в дорозі. Ми запропонували підхід до виокремлення активів, які за своєю сутністю не є грошовими коштами, та їх віднесення на рахунки необоротних й інших оборотних активів.

3.2. Вдосконалення порядку складання звіту про фінансові результати

Згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності, формування звіту про рух грошових коштів здійснюється двома методами: прямим та непрямим. Варто зауважити, що непрямий метод, який є предметом нашого аналізу, вже був детально розглянутий у другому розділі дослідження як найбільш поширений спосіб відображення грошових потоків у вітчизняній практиці обліку.

Застосування прямого методу передбачає визначення чистого грошового потоку від операційної діяльності як різниці між загальною сумою надходжень від операцій та сумою здійснених операційних витрат. Ці дані можна отримувати безпосередньо з облікових реєстрів системи бухгалтерського обліку або шляхом коригування показників доходів і витрат на відповідні зміни в балансових статтях активів та зобов'язань.

Для кращого розуміння звітності про рух грошових коштів доцільно розглянути концепцію прямого методу, яку обґрунтовує І. А. Димова:

Прямий метод складання звіту базується на детальному відображенні основних категорій валових грошових надходжень та платежів компанії. Для формування цієї звітності дані можна отримати двома основними способами:

1. Аналіз облікових записів: безпосереднє опрацювання первинної бухгалтерської документації та реєстрів руху грошових коштів.

2. Аналітичне коригування даних звіту про фінансові результати: цей підхід передбачає трансформацію показників доходів, собівартості та інших статей шляхом коригування на:

— зміни залишків запасів, а також обсягів дебіторської та кредиторської заборгованостей протягом звітного періоду;

— негрошові статті, що не впливають на реальний рух готівки;

— статті, які класифікуються як інвестиційні або фінансові грошові потоки, виокремлюючи їх з операційної діяльності [13].

Використання прямого методу забезпечує високу прозорість операційної діяльності, оскільки дозволяє чітко бачити джерела надходження та напрямки вибуття грошових коштів.

Прямий метод формування звіту про рух грошових коштів базується на деталізації основних категорій надходжень та виплат, що виникають у процесі операційної діяльності підприємства.

Фахівці, які надають перевагу цьому підходу, зазначають, що він забезпечує вищий рівень прозорості. Завдяки детальному відображенню грошових потоків, користувачі звітності можуть чіткіше оцінити здатність компанії генерувати кошти, необхідні для виконання боргових зобов'язань, фінансування інвестиційних проектів та виплати дивідендів власникам.

Водночас критики методу наголошують на практичних складнощах його реалізації. Основною проблемою є те, що багато бухгалтерських систем не налаштовані на безперервний збір та систематизацію первинних даних у розрізі, необхідному для прямого методу, що значно ускладнює процес підготовки відповідної фінансової звітності.

Водночас критики методу наголошують на практичних складнощах його реалізації.

Нижче ми згрупували існуючі переваги та недоліки використання прямого та непрямого методів заповнення звіту про рух грошових коштів (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Переваги та недоліки заповнення звіту про рух грошових коштів за прямим та непрямим методами

Переваги/ недоліки Методи	Переваги	Недоліки
Прямий	* Аналіз структури руху коштів: цей інструмент дає змогу детально вивчити джерела надходження та напрямки фактичного використання грошових ресурсів підприємства. * Інструментарій для оперативного менеджменту: є оптимальним для	- висока трудомісткість складання; - відсутність прозорості у відстеженні шляху руху фінансових ресурсів до їхньої грошової форми унеможливлює виявлення глибинних причин дефіциту ліквідності та виникнення проблем у структурі

	короткострокового фінансового планування та точного визначення фінансового результату * Забезпечення ліквідності: системна інформація про грошові потоки є надійним підґрунтям для прийняття ефективних управлінських рішень. * Висока точність даних: застосування цього підходу дозволяє уникнути викривлень, які можуть виникати при використанні непрямого методу внаслідок застосування принципу нарахування (періодизації) господарських операцій.	грошових потоків підприємства.
Непрямий	- * Аналітична цінність: метод дозволяє наочно простежити трансформацію чистого прибутку в чистий грошовий потік; * Методична доступність: процедура розрахунків характеризується відносною простотою; * Інформаційна відкритість: можливість складання звітності на основі річних фінансових звітів робить цей метод ефективним інструментом для зовнішніх користувачів ; * Взаємозв'язок із принципом нарахувань: оскільки чинна система бухгалтерського обліку базується на принципі нарахування доходів і витрат, використання цього методу логічно узгоджується з наявною структурою облікових даних, що значно полегшує процес підготовки звітності.	- * Відсутність деталізації за підрозділами: Непрямий метод не дозволяє відокремити грошові потоки від операційної діяльності в межах окремих структурних одиниць підприємства, якщо вони не ведуть окремого балансу. Це обмежує можливості внутрішнього фінансового контролю та аналізу ефективності роботи підрозділів. * Втрата інформативності про операційні процеси: При використанні цього методу деталізована інформація про надходження грошових коштів від реалізації товарів (послуг) та поточні операційні витрати залишається поза межами звіту. Внаслідок цього нівелюється ключове завдання звітності — розкриття механізму формування фінансових ресурсів компанії. * Залежність результатів від повноти даних: Еквівалентність результатів непрямого та прямого методів досягається лише за умови наявності повної та достовірної інформації про всі негрошові операції, що підлягають коригуванню. Брак таких даних або помилки в їх обліку призводять до викривлення реальної картини руху грошових коштів.

Джерело: розроблено автором.

На нашу думку, вітчизняним підприємствам загалом, а ТОВ Агрофірма Білоцерківська» зокрема, варто розглянути можливість використання

прямого методу при складанні звіту про рух грошових коштів для управлінських потреб. У свою чергу, на законодавчому рівні потрібно внести зміни до НП(С)БО 1, щоб дати підприємствам можливість вибирати, яким методом — прямим чи непрямим — складати звіт про рух грошових коштів. З цією метою ми використовували досвід з інших країн.

Суттєвим для цілісного уявлення про складність організації облікових процесів, які стосуються із формуванням звіту про рух грошових коштів є виділення окремих етапів його складання. (рис.3.1).

Рис.3.1 Етапи формування звіту про рух грошових коштів

Джерело: розроблено автором.

Головна відмінність у складанні звіту про рух грошових коштів згідно з міжнародними стандартами фінансової звітності за прямим та непрямим методами полягає на другому етапі. Тож ми розглянули можливості покращення порядку складання звіту про рух грошових коштів за прямим

методом. Нижче наведено переваги автоматизації обліку та контролю грошових коштів.

3.3. Автоматизація обліку і контролю грошових коштів

Використання сучасних інформаційних технологій, які базуються на електронно-обчислювальній техніці та розвинених комунікаційних системах, має забезпечити отримання, обробку та використання інформації під час управління підприємством. Для цього можна застосовувати найпростіші функції, наприклад, електронна пошта, або найскладніші, такі як підтримка складних завдань прийняття рішень.

На досліджуваному підприємстві Впровадження автоматизованої системи обробки облікової інформації дозволило б не лише зменшити кількість працівників бухгалтерії та відповідно знизити витрати на їх утримання, а й зробити інформацію більш повною, достовірною та легшою для роботи.

Останнім часом серед інформаційних систем комплексної автоматизації бухгалтерського та податкового обліку все більшої популярності набирає нова конфігурація системи MASTER «Бухгалтерія» яка призначена для комплексного ведення бухгалтерського обліку на сільськогосподарських підприємствах. Вона дозволяє вести облік на всіх ділянках облікової роботи та контролювати грошові потоки підприємства.

Особливістю комп'ютеризації обліку грошових коштів підприємства є те, що тут певною мірою використовується інформація від інших ділянках автоматизації обліку а саме: каса, рахунки в банку, реалізація продукції, ро-рахунки з підзвітними особами, тощо.

Автоматизація охоплює п'ять основних ділянок фінансового обліку:

- Касові операції: формування прибуткових та видаткових касових ордерів (форми КО-1, КО-2), ведення касової книги, облік готівки з

ПРРО/РРО. [1, 2, 3]

- Поточні та валютні рахунки: інтеграція через систему клієнт-банк, автоматичне завантаження банківських виписок, рознесення платежів і контроль залишків на рахунках. [1, 2]
- Розрахунки з контрагентами: автоматичне закриття оплат по рахунках покупців і постачальників, контроль дебіторської та кредиторської заборгованості. [1, 2]
- Виплата заробітної плати та податків: формування відомостей, розрахунок обов'язкових платежів і внесків, генерація платіжних доручень до бюджету. [1]
- Звітність та аналітика: автоматичне побудова Звіту про рух грошових коштів (Cash Flow), аналіз структури надходжень та витрат. [1, 2]

Автоматизація обліку грошових коштів у лінійці програм MASTER дозволяє повністю контролювати безготівкові та готівкові потоки компанії, мінімізувати ручну працю та оперативно отримувати аналітику. Завдяки єдиному вікну реєстрації фінансових операцій, бухгалтер чи фінансовий менеджер може в реальному часі бачити актуальні залишки на рахунках та в касах.

Нижче наведено структуру та основні інструменти автоматизації грошового обліку.

1. Безготівкові грошові кошти (Банк)

Автоматизація роботи з банківськими установами базується на двох ключових документах, які формують бухгалтерські проводки:

- Находження на поточний рахунок: фіксує оплату від покупців, повернення від постачальників, отримання кредитів тощо.
- Списання з поточного рахунку: відображає розрахунки з постачальниками, сплату податків, виплату заробітної плати та інші витрати.

Головний інструмент автоматизації: Модуль «Клієнт-банк» (або спеціалізовані інтеграційні сервіси). Він дозволяє вивантажувати платіжні доручення з програми до банку та автоматично імпортувати банківські

виписки за день. Програма самостійно розпізнає контрагентів за ЄДРПОУ/ІПН та підбирає потрібні договори.

2. Готівкові грошові кошти (Каса)

Готівкові операції автоматизовано за допомогою системи ордерів та інтеграції з торговельним обладнанням:

- Прибутковий касовий ордер (ПКО): реєстрація надходження готівки в касу підприємства.
- Видатковий касовий ордер (ВКО): оформлення видачі коштів (наприклад, під звіт або на інкасацію).
- Касова книга: програма автоматично формує та заповнює звітну «Касову книгу» на основі проведених ПКО та ВКО за обраний період.
- РРО / ПРРО: для роздрібної торгівлі реалізовано автоматичне підключення фіскальних реєстраторів або програмних РРО. Чеки формуються безпосередньо з програми під час продажу.

3. Аналітичний облік та підзвітні особи

Для детального аналізу фінансів програма використовує систему аналітичних розрізів (субконто):

- Статті руху грошових коштів (РГК): обов'язковий довідник для класифікації надходжень та витрат (наприклад, *«Оплата від покупців»*, *«Оренда»*, *«Податкові платежі»*). Безпомилкове заповнення стає основою для автоматичного формування регламентованої форми №3 «Звіт про рух грошових коштів».
- Авансові звіти: автоматизують розрахунки з підзвітними особами. Документ дозволяє списати видані під звіт суми, зафіксувати витрати на відрядження чи закупівлю ТМЦ та автоматично розрахувати залишок або перевитрату працівника.

4. Автоматичний контроль та звітність

У програмах лінійки BAS передбачено потужний інструмент — «Експрес-перевірка ведення обліку». Вона дозволяє в один клік протестувати правильність касової дисципліни, перевірити відсутність від'ємних залишків

у касі та коректність нумерації ордерів.

Для управлінців та бухгалтерів доступні детальні аналітичні звіти:

- Оборотно-сальдова відомість по рахунках 30 (Каса) та 31 (Рахунки в банках).
- Аналіз руху грошових коштів.
- Відомості про залишки грошових коштів (для щоденного моніторингу ліквідності).

Отже, з наведеного в даному параграфі можна зробити висновок про те, що у ТОВ Агрофірма «Білоцерківська» існує обґрунтована необхідність придбання комп'ютерної техніки та створення обліково-інформаційних систем на ділянці обліку грошових коштів. Автоматизація обліку цієї ділянки господарської діяльності підприємства дозволить скоротити затрати праці та прискорити обробку інформації, скоротити штат бухгалтерської служби та вивільнити час головного бухгалтера для іншої.

Висновки до розділу 3

1. Розвиток української економіки, поширення глобалізаційних процесів в світі та адаптація вітчизняної системи бухгалтерського обліку і аудиту до вимог міжнародних стандартів значно підвищують вимоги до облікової інформації.

2. Перед Україною гостро постає питання реформування системи організації бухгалтерського обліку.

3. Необхідно вдосконалити вітчизняну практику ведення синтетичного й аналітичного обліку грошових коштів, забезпечивши їх чітке розмежування за можливостями та строками використання.

4. На законодавчому рівні необхідно надати підприємствам право самостійно обирати методику складання звіту про рух грошових коштів. Це дасть змогу ефективніше вести бухгалтерський облік з урахуванням особливостей господарської діяльності кожного суб'єкта господарювання.

5. Програми реєстрації та обробки бухгалтерської інформації мають відповідати встановленим правилам ведення бухгалтерського обліку. Зокрема, вони повинні забезпечувати подання облікових регістрів у вигляді, зручному для читання й розуміння записів, а також унеможливлювати несанкціоноване внесення виправлень до них.

6. Сьогодні багатьох керівників не задовольняє рівень автоматизації на підприємствах. Фізично й морально застарілі інформаційні системи, різнорідні програми та окремі автоматизовані робочі місця не здатні забезпечити керівників оперативною й достовірною інформацією, необхідною для ухвалення управлінських рішень. Тому актуальним залишається дослідження можливостей програмного забезпечення для автоматизації бухгалтерського обліку та ухвалення ефективних управлінських рішень на основі отриманої інформації.

ВИСНОВКИ І ПРОПОЗИЦІЇ

За результатами проведених досліджень ми дійшли таких висновків:

1. Для стабільного та ефективного функціонування підприємств незалежно від форми власності й організаційно-правової форми господарювання необхідно забезпечити їх достатнім обсягом грошових коштів. Наявність коштів та ефективне їх використання є одними з ключових чинників отримання стабільно високих прибутків.

2. Грошові кошти – складна та багатогранна економічна категорія. Серед учених-економістів досі немає єдиної думки щодо визначення їхньої економічної сутності. 3. У науковій літературі представлено декілька підходів до класифікації грошових коштів, які загалом ґрунтуються на двох ознаках: формі існування та виді валюти. Однак цих ознак недостатньо для повної класифікації. Вважаємо за необхідне також поділяти грошові кошти за наявністю обмежень щодо напрямів використання та за місцем зберігання. Це дасть змогу точніше вести їх облік і контролювати ефективність використання.

4. Організацію обліку та контролю грошових коштів досліджено на базі ТОВ Агрофірма «Білоцерківська». Підприємство займається виробництвом і реалізацією сільськогосподарської продукції, переважно вирощуванням зернових культур, а також має розвинене свинарство.

5. Аналіз основних показників фінансового стану підприємства засвідчив, що його фінансовий стан є задовільним і характеризується позитивною динамікою.

6. Первинний облік грошових коштів на підприємстві ведеться з використанням документів, передбачених журнально-ордерною формою обліку. Усі документи оформлюються своєчасно та в повному обсязі.

7. Для надання користувачам інформації про наявність і рух грошових коштів підприємство складає звіт про рух грошових коштів, який є однією з форм річної фінансової звітності.

8. Для контролю за збереженням грошових коштів на досліджуваному підприємстві створено ревізійну комісію, яка здійснює перевірку коштів у касі та на банківських рахунках.

9. З метою вдосконалення системи обліку та контролю за наявністю і рухом грошових коштів пропонуємо запровадити їх поділ на довгострокові та короткострокові. Це дасть змогу ефективніше виявляти резерви коштів і раціонально їх використовувати.

10. Для вдосконалення аналізу, контролю та управління грошовими коштами пропонуємо на законодавчому рівні закріпити можливість складання звіту про рух грошових коштів як за прямим, так і за непрямим методом.

11. Для підвищення ефективності обліку та контролю грошових коштів пропонуємо запровадити на підприємстві комплексну автоматизацію на основі програми MASTER Бухгалтерія.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Альошкіна Н., Нестеренко М., Чернишова Н. Обмеження суми готівкових розрахунків. Податки & Бухоблік. квітень, 2018. № 32. URL: https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/april/issue-32/article35927.html?_ga=2.207122838.44307110.1669747973-1928966995.1669747973.

2. Брейт К.О., Бунда О.М. Особливості аналізу грошових коштів на підприємстві. Домінанти соціально-економічного розвитку України в Умовах інноваційного типу прогресу: збірник тез доповідей ІІ Всеукраїнської науково-практичної конференції здобувачів вищої освіти та молодих учених. Київ. КНУТД. 2021 с.222-224.

3. Беляк А. П., Матюха М. М. Організація обліку грошових коштів при використанні інформаційних технологій. Міжнародний науковий журнал «Інтернаука». 2020. № 15 (95), Т.2. С. 20-24.

4. Закон УкраЇни «Про особливості регулювання діяльності юридичних осіб окремих організаційно-правових форм у перехідний період та об'єднань юридичних осіб» 4196-IX, чинний, поточна редакція Від 27.10.2026 Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4196-20#Text

5. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» № 996-XIV. чинний, поточна редакція від 01.04.2026. Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text

6. Закон України «Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність» №2258-VIII, чинний, поточна редакція. Редакція від 26.12.2025 Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2258-19#Text

7. Закон України «Про валюту і валютні операції» № 2473-VIII, чинний, поточна редакція від 26.06.2026, Електронний ресурс. Режим

доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2473-19#Text

8. Заражевська С. В Україні ухвалили закон, який має вивести криптоактиви з тіні. Як працюватиме ринок і які будуть податки. Forbes, 17 лютого, 2022. URL : https://forbes.ua/inside/v-ukraine-prinyali-zakonkotoryy-dolzhen-vyvesti-kriptoaktivy-iz-teni-kak-budet-rabotat-rynok-i-kakiebudut-nalogi-17022022-3741.

9. Заремба Є. М. Грошові потоки підприємства: сутність і класифікація. С. 87–92. Режим доступу : http://eztuir.ztu.edu.ua/4048/1/87.pdf.

10. Зінченко О. В., Дідик Я. В. Організаційно-методичний аспект обліку грошових коштів та їх роль за сучасних умов господарювання. Бухгалтерський облік, аналіз та аудит. 2019. № 37. С. 725-731 URL: http://www.market-infr.od.ua/journals/2019/37_2019_ukr/107.pdf.

11. Іванова Н. Ю., Король С. Я. Цифрова трансформація бухгалтерського обліку: виклики та перспективи. Облік і фінанси. 2022. № 3 (97). С. 45–52.

12. Івченко Л.В. Сутність грошових коштів: підходи до визначення. Режим доступу : global-national.in.ua/archive/10-2016/167.pdf.

13. Ільчук А. Р. Облік грошових коштів та аналіз грошових потоків підприємства у сучасних умовах господарювання : робота на здобуття кваліфікаційного ступеня магістра : спец. 071 Облік і оподаткування / наук. кер. Т. О. Шматковська ; Волинський національний університет імені Лесі Українки . Луцьк, 2024. 65 с.

14. Ємельянова Ю. Циган Р. Удосконалення організації обліку грошових коштів як складової монетарних активів. Молодий вчений, 2020 №5 (81), 159-162. https://doi.org/10.32839/2304-5809/2020-5-81-34

15. Крисоватий А. І., Панасюк В. М., Мельничук І. В., Бурденюк Т. Г. Міжнародні стандарти обліку та звітності: підручник. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 580 с. URL: http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/42590.

16. Коваль Л., Бурлака Я. Оптимізація обліку грошових коштів та розрахунків на підприємстві: сучасні підходи та перспективи. Економіка та

суспільство, 2025 (80). https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-80-45

17. Костенко Ю. О., Лайчук С. М., Косташ Т. В. Використання штучного інтелекту для оптимізації процесів обліку та звітності в українських компаніях. Актуальні питання економічних наук. 2025. № 8. С. 9–12.

18. Крупка Я. Д., Питель С. В., Мельничук І. В. Облік, оподаткування і правове регулювання інвестиційно-інноваційної діяльності : навчальний посібник. – 3-тє вид., перероб. і доп. Тернопіль : Крок, 2017. 264 с.

19. Ладунка І.С. Шляхи покращення фінансового стану підприємств в сучасних економічних умовах. Економіка і суспільство: зб. наук. праць Мукачівського державного університету. №5. Мукачево, 2016. С. 185-188

20. Макаренко А. П., Меліхова Т. О., Подмешальська Ю. В., Чакалова Н. С. Бухгалтерський облік: навч.-метод. посібник. Запоріжжя: ЗДІА, 2018.- 602с.

21. Матківська Т. Я., Попович О. В Проблеми та шляхи вдосконалення обліку операцій з грошовими коштами. Економіка. Фінанси. Право. 2020. № 7. С.42.

22. Мельничук І. В., Мужевич Н. В. Облік фінансового забезпечення відтворення основних засобів будівельних підприємств. Галицький економічний вісник ТНТУ. 2018. № 2 (55). С. 129-139.

23. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Наказом Мінфіну України від 29.11.2017 р. № 976. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua.

24. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду іншого надання впевненості та супутніх послуг. Видання 2016-2017 р. Міжнародна федерація бухгалтерів. Аудиторська палата України. Київ. 2018. Ч.1. 1142 с.

25. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів» від 01.01.2012: [Електронний ресурс]-Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/929_022

26. Мінц, О. Ю., Сідельов П. А. Моделювання грошових потоків в електронних платіжних системах у режимі реального часу. Економічний простір, (178), 2022. С. 83-88. URL: https://doi.org/10.32782/2224-6282/178-14 (дата звернення 31.11.2023 р.).

27. Мулик Т. Організація аналізу грошових потоків на підприємстві. *Економіка та суспільство*, 2022 №40. https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-40-3

28. Назаренко І.М. Особливості аудиту монетарних (змішаних) активів підприємства. Причорноморські економічні студії. 2018. Вип. 26-2. С. 156-162.

29. Нікуліца Д.Р. Облік грошових коштів; проблеми і шляхи удосконалення. 2022. URL: http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-3427/

30. НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» z0336-13, чинний, поточна редакція — Редакція від 23.12.2025. Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0515-00#Text

31. НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» z0515-00, поточна редакція — Редакція від 05.11.2024. Електронний ресурс. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/

32. Онищенко В. Облік грошових коштів на рахунках у банку. Експертус Головбух. Електронний ресурс. Режим доступу: https://buhplatforma.com.ua/article/7228-oblk-groshovih-koshtv-na-rahunkah-v-banku

33. Очеретько Л. М., Харьковська О. В. Удосконалення обліку грошових коштів. Ефективна економіка. 2021. № 12. URL: http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=9729.

34. Пилипенко А. А. Облік криптовалют та електронних грошей у системі бухгалтерського обліку підприємства. Економіка та держава. 2021. № 8. С. 89–94.

35. Помулєва В. М. Курсові різниці: облік та відображення у звітності. Особливості економічних реформ в Україні, пов'язаних з вимогами

євроінтеграції: колективна монографія за ред. С. В. Шарова, Н. М. Левченко. Запоріжжя : ЗНТУ, СТАТУС, 2017. С. 191-207.

36. Плаксієнко В. Я., Верига Ю. А., Кулик В. А., Карпенко Є. А. Облік, оподаткування та аудит. Центр навчальної літератури. Київ. – 2019. – С. 120-123.

37. Податковий Кодекс України 2755-VI, чинний, поточна редакція — Редакція від 01.11.2026 Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text

38. Прийдак Т. Б., Мокієнко Т. В., Ліпський Р. В., Красота О. Г., Пікуль С. В. Облік грошових коштів: історичний розвиток, сучасні вітчизняні та зарубіжні підходи, перспективні програмні рішення. Ефективна економіка. 2025. № 4.

39. Радіонова Н. Й. Пустовар К.В. Методичні засади обліку грошових коштів та їх відображення в звітності підприємства. Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". 2023. № 11 (145). С. 36-40.

40. Radionova N., Skrypnyk M., Matiukha M., Sayun A., Bunda O. The systematization of methodological tools of the cost management system of the enterprise. Фінансовокредитна діяльність: проблеми теорії і практики, Том 2 № 43. – 2022. – с. 33-38.

41. Рижикова Н.І. Оцінка обліково-економічної стійкості аграрних підприємств України на мікрорівні: інформаційно-аналітичний підхід. Академічні візії. 2025. № 42. DOI: https://doi.org/10.5281/zenodo.15437666

42. Степаненко О. І. Грошові кошти в системі бухгалтерського обліку підприємства. Регіональна економіка та управління. 2021. № 1(31). С. 97.

43. Стовпова А. С. Удосконалення обліку електронних грошей на основі використання нового рахунку 32 «Електронні гроші». Інвестиції: практика та досвід. 2021. № 6. С. 35-41.

44. Угодніков О. І., Цигенко А. Ю. Особливості обліку й аналізу матеріальних активів на підприємстві : навч. посіб. Харків : ХНУМГ, 2025.

45. Філько Павло. Організація і методика обліку та аудиту грошових коштів (на прикладі ТОВ «ЕЛЕВАТОР-АГРО». 2024. PhD Thesis. ОНТУ, кафедра цифрових технологій фінансових операцій.

46. Фінансовий облік : підручник . Я. Д. Крупка, З. В. Задорожний, Н. В. Гудзь, П. Н. Денчук, Н. В. Починок, Р. В. Романів. Тернопіль : ТНЕУ, 2019. 451 с.

47. Фесенко А. А. Нормативно-правове регулювання обліку операцій з грошовими коштами на підприємстві. UNIVERSUM. Жовтень 2024. № 13. С. 7-17.

48. Шкредов Д. Теоретико-методичні основи складання звіту про рух грошових коштів аграрного підприємства. Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції магістрантів і молодих дослідників «Наукові пошуки молоді у XX столітті». 28 жовтня 2026. БНАУ.

49. Шкромида В. В., Василюк М. М., Гнатюк Т. М. «Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання». Посібник. м. Івано-Франківськ : Видавець Кушнір Г. М., 2016. 219 с.

50. Zadorozhnyi Z.-M., Muravskyi V., Shevchuk, O.. Management accounting of electronic transactions with the use of cryptocurrencies. Financial And Credit Activity: Problems Of Theory And Practice, No. 3 (26) (2018), P. 169-177. URL : http://dx.doi.org/10.18371/fcaptp.v3i26.144368.

51. Державна служба статистики України https://www.ukrstat.gov.ua/.

ДОДАТКИ